

SPEDIZIONE IN ABBO-
NAMENTO POSTALE
POŠTINA PLAČANA
V G O T O V I N I

SLOVENSKI UČITELJ

PEDAGOŠKA REVIJA IN
GLASILO SLOMŠKOVE
DRUŽBE V LJUBLJANI

10-12

LETO XLIII 1942-XX

»Slovenski učitelj« izhaja mesečno. Uredništvo je v Ljubljani, Ulica 3. maja 10. Upravištvo je v Ljubljani, Jenkova ulica 6. Naročnina letno 25.—Lir. Članke in dopise sprejema uredništvo; reklamacije, naročnino in članarino pa upravništvo. Izdajatelj in lastnik je »Slovaška družba« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Ivan Štrukelj. Tiska Ljudska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

Vsebina 10., 11. in 12. števil: Blaže in Nežika v nedeljski šoli. — Dr. Vinko Brumen: Meščanska šola — srednja šola. — Dr. Fr. Ambrožič: K veroučni knjigi za 3. in 4. šolsko leto. — Franjo Čiček: Vplivi okolja na otroka. — Naši umrli člani. — Posvetimo se brezmadežnemu Srcu Marijinemu. — K. Hafner: Šolarska knjižnica. — Književne vesti. — A. Z.: Slike iz učiteljskega življenja. (Po Ivanu Cankarju.)

Vabilo na občni zbor Slomškove družbe

Letošnji občni zbor Slomškove družbe bo po sklepu glavnega odbora dne 28. decembra v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Ob 8. uri se zborovalci udeležimo sv. maše v frančiškanski cerkvi, kjer bo skupna sv. maša za ljubljansko mladino. (God nedolžnih otročičev.)
2. Ob 9. uri občni zbor v dvorani Akademskega doma po nastopnem dnevnem redu:
 - a) otvoritev in predsedstveno poročilo,
 - b) tajniško poročilo,
 - c) blagajniško poročilo,
 - č) poročilo knjižničarja,
 - d) poročilo urednika glasila,
 - e) poročilo urednika mladinskega lista,
 - f) poročilo vodje podpornega sklada,
 - g) poročilo vodje tiskovnega sklada,
 - h) poročilo predsednika razsodišča,
 - i) poročila podružnic,
 - j) poročila odsekov: kulturni, šolski, upraviteljski,
 - k) reševanje posameznih predlogov, ki morajo biti v smislu pravil, točka 16, vsaj tri dni pred občnim zborom v rokah odbora,
 - l) slučajnosti.

O p o m b a : Občni zbor je sklepčen, če je navzoča vsaj tretjina rednih članov. Če pride k občnemu zboru manj kot tretjina članov, se vrši čez četrto ure z istim dnevnim redom nov občni zbor, ki je sklepčen ne glede na število članov. — K obilni udeležbi vabimo. Odbor.

»Slovenski Učitelj« izhaja prve dni vsakega meseca. Vsak društveni član mora biti naročnik lista. Sklep uredništva je 5. vsakega meseca. Naročnina za list znaša 25 lir.

Položnice Poštne hranilnice za »Slovenskega Učitelja« imajo št. 11.073. Člani »Slomškove družbe« in naročniki »Slovenskega Učitelja« morejo biti le redni plačniki. Uprava in uredništvo.

Blaže in Nežica v nedeljski šoli

(Dalje.)

Tako se glasi naslov za učno snov v drugem tednu. Sodobno bi rekli druge učne enote. Kakor je vsebina prvega berilnega sestavka otroški duši jasna, zajemljiva, taka je tudi v tem in vseh nadaljnjih. Zaradi pomanjkanja prostora je ne navajamo dobesedno, temveč le v skrajšanem posnetku. Takale je: Lojze ostane pri Mlinaričevih, dokler ne ozdravi. V nedeljo popoldne ga pride obiskat gospod kaplan, ki je bil učitelj. Blaže in Nežica delata bolnemu Lojzetu kratek čas. Blaže mu bere knjigo, Nežica pa plete ob peči. Ko pozdravi bolnega Lojzeta, pohvali še Blažeta in Nežico, ki sta rešila Lojzeta smrti. Nato Blaže pokaže gospodu kaplanu, kakšno knjigo bere. Brati ju je naučila Florijanova Barica, ki je že hodila v šolo. Gospod kaplan ju preizkusijo, kako kaj bereta. Odrezala sta se kar dobro. Na kaplanovo vprašanje, zakaj ne hodita v šolo, odgovorita, da ne utegneta. Pozimi morata pomagati pri delu očetu in materi, poleti pa pasti vaško živino, da si zaslužita za obleko. Ko so prišli še starši in Kamenski gospod zraven, so se dogovorili, da bosta hodila v šolo tudi Blaže in Nežica. Kamenski gospod je obljubil, da jima bo oskrbel vse, kar bosta rabila za šolo. Storil bo to iz hvaležnosti, ker sta mu rešila sina. Mlinarička se je le zahvaljevala, Blaže in Nežica pa sta poljubila gospodu kaplanu roko in sta bila zelo vesela, ko bosta smela hoditi v šolo. Oče Mlinarič pa je pristavil: »Glejte si: Vsaka nesreča gotovo srečo prinese. Dobri Bog iz žalosti veselje naredi. Bodi mu čast in hvala.«

Lepa idila, polna domačnosti, to je življenjske in psihološke bližine. Tudi vsebina tega berilnega sestavka je otrokom krajevno, časovno blizu, zato pa tudi umsko in čustveno zajemljiva. Kakor prvi, tako je tudi ta berilni sestavek prav lep zgled, kako nam je uravnovati vzgojni pouk, da bo odgovarjal sodobni zahtevi in pedagoškemu načelu življenjske bližine. Dom, šola, življenje — vse diha iz berilnega sestavka, zato lahko rečemo in trdimo, da je že Slomšek, če ne teoretično, pač pa praktično postopal po načelu sodobnih psihologov in pedagofov. »Uvaževanje miljeja je močnejši zaveznik vzgoje«, pravi naš pedagoški sodobnik dr. K. Ozvald v knjigi »Kulturna pedagogika«, stran 85. Isto trdi naš drugi pedagoški sodobnik dr. Stanko Gogala, ki pravi: »Resnično je vpliv miljeja na človeka nenavadno močan«. (Uvod v pedagogiko, str. 122.) Lahko bi navedli še mnoge druge starejše in sodobne pedagoške pisatelje, ki vsi zahtevajo in učijo: Iz življenja za življenje! Izvajanje tega načela pa nam je Slomšek najlepše pokazal s praktično knjigo »Blaže in Nežica«, katere berilni in drugi sestavki pričajo, kako globoko je doumeval človeško dušo.

Pa še neka druga ideja že tli v zgornjem članku, ki je bila šele zadnja leta visoko zaplapolala v pedagoškem svetu. To je ideja o roditeljskih večerih ali sestankih. Ta ideja, dasi je sicer lepa in zdrava, pa le umira v pedagoški provinci. Kaj je vzrok temu dejstvu? Preden odgovorimo na to,

pomislimo, kako je to izvajal že Slomšek. V zgornjem članku vidimo, da je kaplan obiskal otroke in starše ter se z njimi lepo po domače razgovarjal o vzgoji otrok. In kako pa smo postopali in še postopamo? Mi ne obiskujemo staršev na njih domovih, temveč jih vabimo v šole in jim na učenjakarski način razlagamo svojo vzgojno modrost, pobrano po različnih teoretičnih knjigah. Začeli smo vzgojno modrost širiti med starše tudi s periodičnimi listi. Spomnim na Ognjišče, ki je kaj kmalu umrlo, enako Roditeljski list, ki je tudi kmalu po rojstvu ugasnil. Nasprotno pa so živele Slomškove Drobthinice deset let, kar nam zopet priča, da je Slomšek globlje umeval ljudsko dušo nego jo umevajo sodobni, preučeni pa premalo versko poglobljeni pedagogi. Da to ni dobro, nas uči skušnja. Vzgojna vprašanja so individualna, zaupna in kot taka jih je treba tudi obravnavati. Še otroci ene in iste družine so si v lastnostih kaj različni. Poznati je treba dalje lastnosti dečkov in deklic in po teh spoznanjih primerno urediti vzgojno postopanje. Slomšek je poslal učitelja (kaplana) na dom, da se je tam zaupno razgovoril z očetom, z materjo in po potrebi tudi z otroki. In kakšen uspeh rodijo taki sestanki, nam je najlepša priča Slomšek sam, ki je postal to, kar je bilo dogovorjeno po razgovoru kaplana Prašnikarja z njegovimi starši. Pa tudi marsikdo izmed nas samih se ima zahvaliti takim zaupnim razgovorom in odnošajem med starši in poklicnimi vzgojitelji za to, kar je v življenju postal. Slomškovo načelo: »Šola in dom sestrici sta dve, nobena brez druge hoditi ne sme«, je resnično in je rezultanta njegovega globokega psihološkega in pedagoškega razmišljanja. Dokler je šola slonela na verskem temelju, tedaj so bila mogoča razglabljanja o šoli tudi v cerkvi, česar se je Slomšek sam posluževal in po njegovem zgledu tudi drugi duhovniki v cerkvi s prižnice v korist vzgoje in šole. Čim bolj pa se odmiče šola verskim temeljem, tem težje jim je to. Kljub vsemu pa so Slomškova načela prava, ker slonijo na vekovitih krščanskih pedagoških podmenah in načelih.

Kaj še lahko povzamemo iz zgornjega berilnega sestavka? Po sodobnem pedagoškem polju glasno in na široko doné ideje o socialni pedagogiki. Te ideje so tako glasne, da so krstili 20. stoletje za stoletje otroka. Te ideje pa niso nove, temveč segajo daleč nazaj. Že v 16. stoletju je Jožef Kalazanski ustanovil nižjo šolo za revne otroke. V 17. stoletju najdemo Janeza pl. Lasalskega, ki se je pečal z vzgojo revnih otrok. V 18. stoletju omenimo le Henrika Pestalozzija in v 19. stoletju A. M. Slomška, ki je predvsem posvečal skrb ravno revnim otrokom. Pri vseh navedenih in še mnogih drugih se krasno odraža v njih delih socialni čut in socialno mišljenje do ubogih otrok. Pri vseh opazamo njihovo veliko skrb za moralni, materialni, duševni in telesni blagor otrok. Slomšek res da ni ustanovil kakega zavoda, v katerem bi bil zbiral le revne otroke; on je ustanavljal nedeljske šole in skrbel za ljudsko šolstvo sploh. Kako pa je skrbel za revne otroke v teh šolah, vidimo v zgornjem berilnem sestavku, kako pridobi premožnejše ljudi, da oskrbijo revežem vse potrebne stvari za šolo.

Tedaj še ni bilo krajnih šolskih odborov ne šolskih patronatov, ki naj bi otroke oskrbovali z vsem potrebnim materialom.

To skrb je opravljal Slomšek sam, njegovemu zgledu pa je sledila tudi druga duhovščina in premožnejši ljudje. Razlika med socialnim mišljenjem Slomškovi in sedanjih socialnih reformatorjev pa je v bistvu diametralno nasprotna. Slomšek je hotel šolo, slonečo zgolj na naravnih, družinskih, religioznih in duhovnih temeljih, sodobni socialni reformatorji pa hočejo šolo, slonečo zgolj na materialnih osnovah. Slomšku je šola vzgojna naprava, reformatorjem civilizatorična! Kam ta vodi, nam kaže sodobnost tako žalostno, da bolj ne more. Čas je, da spregledamo in krenemo za Slomškom!

Vsako učno enoto je končal Slomšek s kakim etičnim naukom; tako tudi zgornjo. Kristus in njegovi nauki so mu bili prešli v življenje — bili so mu že kar njegova druga narava. »Hočeš druge vneti, moraš sam goret!« Ta njegov rek je za vzgojo mladine več vreden kot cela knjiga teoretičnih nauk! Doslej še ni bil rojen pedagog, ki bi ga bil skušal ovreči. Pravijo sicer, da naj se nauk iz povesti kar sam izlušči v otrokovi duši, čemur tudi Slomšek nikjer ne ugovarja, toda življenje nam dovolj jasno izpričuje, kako se ti nauki sami od sebe luščijo v sodobni mladini. »Jaz sem resnica in pot v življenje«, je izrekel naš največji Vzgojitelj. Za njim je hodil največji slovenski pedagog A. M. Slomšek in za Slomškom pojdemo mi in prerodimo slovensko mladino z nauki krščanske vere! Zavedajmo se, da so tega načela in nazora vsi veliki duhovi pri vseh narodih!

Z nadaljevanjem kritike sto let stare knjige »Blaže in Nežica« začasno prenehamo in kličemo z dr. Willmanom: »Z vero globoko v srca naše mladine!«

Dr. Vinko Brumen

Meščanska šola — srednja šola

(Dalje.)

Malo drugače so se šolali in se še šolajo marsikdaj prihodnji obrtniki. Tudi oni se pripravljajo na poklic v delavnici, torej na delovnem torišču samem, toda oblika njihovega šolanja je že bolj urejena. Vajenec ali vajenka ob nekem času stopi v delavnico, sklene z mojstrom učno pogodbo, se mora v določeni dobi obrti izučiti in to tudi pokazati, kot pomočnik ali pomočnica se še bolj izpopolni, da kot mojster ali mojstrica lahko samostojno vodi obrt in zopet druge uvaja vanjo.

Že prej so uvideli in danes še vedno bolj uvidevamo, da te oblike poklicnega šolanja ne zadostujejo. Da bi se mogla mladina za poklicno delo še bolje izšolati, so ji na razpolago še druga izobraževališča — šole. Teh bi mogli med tistimi, ki jim je smoter večja poklicna zmogljivost gojencev, naštetih kake štiri vrste.

Najprej poznamo šole, ki strokovni uk pri delu samem le dopolnjujejo in izboljšujejo. Znane so pod starim imenom ponavljalne šole, danes se vedno bolj širi novo ime zanje: poklice šole. Možnih je

toliko vrst, kakor je poklicnih skupin, torej obrtne, trgovske, industrijske, rudarske, kmečke, gospodinske in druge poklicne šole.

V drugo skupino bi mogli šteti vse šole, ki skušajo nadomestiti uk v delavnici, v tovarni, v trgovini, na kmetiji, v pisarni . . . ter same pripraviti gojenca na delo v njegovem poklicu. Te so pri nas znane z imenom »obrtne« šole in imamo n. pr. v Ljubljani ženske obrtne šole za šivilje perila, za šivilje oblek in za vezilje, od moških pa imamo graversko, keramično, rezbarsko, kiparsko ter šolo za izdelovanje glasbil. Možnih je toliko vrst teh šol, kakor je obrtnih poklicev. Še več: take ali podobne šole poznamo ali bi mogli ustanoviti za trgovce, za industrijske delavce, za rudarje, za kmetovalce, za gospodinje in gospodinske pomočnice, za pisarniške uradnike itd. Morda bi bilo ime »obrtne« šole tedaj manj prikladno in bi bilo treba poiskati primernejše.

Tretje vrste so šole, ki hočejo delo delavnice (kmetije, tovarne, pisarne . . .) in poklicne šole, ali delo »obrtne« šole nadaljevati ter »pomočniku« v teh obrtih pomagati, da bo postal zares mojster v svoji stroki. V Ljubljani jih poznamo kot delovodske šole ter imamo gradbeno, strojno, elektroinštalatersko ter mizarsko-strugarsko delovodsko šolo. Ker bi mogli semkaj šteti še vrsto šol in tečajev, ki bi jih utegnili »pomočnik« in »mojster« potrebovati za izpopolnitev v svoji stroki (razni specialni tečaji, tečaji za izpopolnitev v trgovskem vodstvu delavnice ali podjetja, zadruge, morebitna priprava za pedagoško vodstvo naraščaja, kaka »obrtne akademija« itd.), bi mogli vse te šole imenovati izpopolnitvene ali nadaljevalne šole. Slednje ime bi seveda pomenilo vse kaj drugega ko doslej.

Končno lahko v tej zvezi imenujemo še četrto vrsto šol. To so tiste, ki niti ne uče naravnost neke čisto določene obrti, niti obrtnega uka ne dopolnjujejo, niti ga ne nadaljujejo, ampak — skoraj bi mogli reči — nanj šele pripravljajo. Mišljene so šole, ki stavijo temelj za poklice, za katere je treba več umske izšolanosti in strokovnega vedenja: srednje tehnične in srednje kmetijske šole, trgovske akademije, morda — dokler so, kakršna so — tudi učiteljska in še kaj. Kratko bi vse mogli imenovati — vsaj dokler nimamo primernejšega imena zanje — »tehnične« šole.

V našete skupine bi mogli uvrstiti izobraževališča za obrtne, industrijske, rudarske, kmetijske, trgovske, pisarniške in še kake poklice, torej tiste, v katere največ odhajajo absolventje meščanskih šol. Tukaj čaka še mnogo nalog. Ustanoviti bo treba marsikako novo, preurediti in izboljšati pa stare ustanove za strokovno šolanje. Vsak njihov absolvent naj bo sposoben, da razvije svoje sile in sposobnosti do najvišje mere zmogljivosti. Naj mu ne bodo na razpolago le izobraževališča za vso širino raznoterih poklicev, nego prav tako za vso višino mest v njih. Le tako bi vsakdo zares lahko prišel na mesto, kjer bo mogel biti zadovoljen sam in bo imela od njega največ koristi celota.

V vsem strokovnem šolanju moramo gledati v prvi vrsti pedagoško zadevo. Mladega človeka skušajmo najprej za njegov poklic čim bolj

izšolati, nato šele iščimo morebitnega gospodarskega uspeha. Kakor nosi za šolanje dijakov večji del stroškov javnost, prav tako zasluži potrebne žrtve s strani javnosti — vajenec. Oba, dijak in vajenec, se namreč v svojih »učnih letih« pripravljata za službo celoti. Kajti to moramo v prvi vrsti gledati v poklicih, ne pa le vir osebnih dohodkov.

Mnogo misli bi še bilo mogoče nanizati v tej zvezi. Napisane pa bi hoteli le pokazati, da je tudi v s e strokovno šolanje nad vse važna pedagoška zadeva, kateri bomo morali posvetiti mnogo študija in dela.

Kljub temu pa ne smemo izgubiti iz vida drugih važnih stvari. Pri nas noben človek ni zgolj tehnični izvrševalec svojega dela. Konkretno: pri nas čevljar ne more biti in ostati le izdelovalec in popravljalec čevljev, ki bi bil za življenje povsem pripravljen, ko se je naučil čevljariti pri svojem mojstru. Že v delu samem mora slediti življenju, razbirati nove zahtevke in jim ustrezati (modne spremembe, drugačne surovine, drug trg), dasi ga prvotno šolanje ni moglo »strokovno« pripraviti nanje, ker jih še ni bilo. Razen tega je kot mojster v svoji stroki vodnik vajencev in pomočnikov, je in naj bi bil sodelavec svojih poklicnih in stanovskih tovarišev, mož, oče in gospodar v svoji rodbini, član občine, naroda, države, cerkve itd. Vse to mu nalaga naloge, ki nikakor niso v navadnem pomenu besede strokovnega značaja, deloma vobče niso v zvezi z njegovim poklicem. Tudi zanje je treba priprave, vsaj posredne. Neposredna priprava največkrat ni mogoča, ker ne moremo za vse življenje naprej ugotoviti vseh nalog, ki jih bo nekdo moral izvršiti. Največ kar mu moremo dati je sposobnost za lastno izobraževanje in volja ter ljubezen do nje. To pa ni plod zgolj strokovnega šolanja.

Iz tega razloga silimo vsakogar v ljudsko šolo, zato imamo meščanske šole, gimnazije in tudi univerze za tiste, ki jih hočejo prostovoljno obiskovati, zato so se ponekod lepo uveljavile ljudske visoke šole in podobne ustanove, dasi ne služijo strokovnemu šolanju.

Naša meščanska šola, kakršna naj bi bila, ali šola, ki bo stopila na njeno mesto, naj bi bila tisto izobraževališče, ki bo pomagalo postaviti dovolj širok in globok kulturni temelj prihodnjim obrtnikom, delavcem, kmetom, trgovcem, uradnikom, tehnikom . . . , da se bodo mogli z večjim pridom izšolati v strokovnih učiliščih, da bodo mogli v poklicu sami širiti, poglobljati ter z večjo osebno stvariteljnostjo uporabljati in novim nalogam prilagajati pridobljeno strokovno védenje in znanje, da bodo z večjim umevanjem in zrelejším presojanjem življenja v vseh njegovih straneh mogli bolje opravljati svoje dolžnosti na vseh mestih, kamor jih bo postavila prihodnost, tudi izven delavnice, tovarne, pisarne, trgovine itd.

Zato meščanska šola dajaj svojim učencem temeljno izobrazbo, to pa tako temeljito, kakor le more. Vsakega svojega absolventa brez izjeme pa pošlji še v kako strokovno izobraževališče, pa bodi to obrtna ali tovarniška delavnica, primerna kmetija, trgovina, pisarna, ali pa za izbrano stroko urejena strokovna šola. Te ustanove lahko terjajo, kadar mislijo, da je to potrebno za šolanje ali za uspeh v stroki ali za oboje, prej do-

vršeno meščansko šolo. Samo končno spričevalo te šole pa ne veljaj kot nekako usposobljenostno spričevalo, torej ne kot vstopnica v kakršnokoli službo, dasi bodi povsod dobrodošlo. Prav isto pa veljaj na višji stopnji tudi za gimnazijsko zrelostno spričevalo. Od abiturienta, ki si je postavil še večji kulturni temelj, a samo to, vedno in brez izjeme terjajmo, da si pridobi še za izbrani poklic ali službo potrebno strokovno usposobljenost.

Doslej se je dogajalo, da so iz šol, ki so spotoma gojile tudi kak bolj strokovni učni predmet (n. pr. meščanska šola), prihajajoči absolventje včasih mislili, da so strokovnjaki, ko pa je življenje njih poučilo in so drugi opazili, da ni tako, so oboji obdolžili šolo, da je zanič. Gimnazijski abiturientje so često odhajali v razne službe, zlasti pisarniške, in ko so ugotavljali, da za svoje delo niso zadostno pripravljeni, so zopet dolžili šolo, da jim je premalo dala. Niso pa se spomnili, da strokovne šolanosti pač niso iskali, saj niso šli v nikako strokovno šolo. Zato moramo priti do jasnega spoznanja, da sta temeljna izobrazba in strokovna izšolanost dve stvari in da je prav tako nápak iskati prvo v strokovni šoli kakor drugo v gimnaziji. Saj tudi ne kupujemo čevljev v lekarni in ne kruha v trafikih.

Kakor v življenju temeljna izobrazba in strokovna izšolanost nista dve ločeni stvari, nego največ dve sestavini celotne osebne zmogljivosti, vendar v načelu moramo razlikovati oboje, da se izognemo nepotrebnim zmešnjavam. Komur je treba temeljite temeljne izobrazbe, pojdi jo iskat v gimnazijo, toda izšolaj se tudi strokovno, preden stopiš v poklic. Kdor pa misli, da mu toliko temeljne izobrazbe ni treba, ne hodi v gimnazijo, nego odidi prej v izbrano strokovno učilišče! Toda gimnazija bodi gimnazija, strokovna šola pa strokovna šola — že tudi zategadelj, da bo tisti, ki katero izmed njiju išče, točno vedel, česa sme po vsej pravici iskati pri prvi in česa pri drugi.

Toda za govor gimnazije kot gimnazije ne sme iti tako daleč, da bi hoteli vsako šolo, ki je danes gimnazija, za vse večne čase ohraniti kot gimnazijo. Če bi ljudje obiskovali šole po lastni potrebi in ne po njihovem ugledu, bi potrebovali pač več strokovnih učilišč, zato pa morda manj obče izobraževalnih šol. Če v nekem kraju, kjer imajo gimnazijo, večina abiturientov odhaja v službe, ki terjajo tudi neko strokovno pripravo, imajo pač pravico pričakovati, da se jim nudi možnost take strokovne priprave. Ali se to zgodi tako, da se ustanovi — morda kar na gimnaziji — še nekak strokovni tečaj (»deveti razred«), ali tako, da se višja gimnazija spremeni v potrebno strokovno šolo, to zavisi povsem od okoliščin in potrebe. V vsakem primeru pa naj bo učencu jasno, česa sme in po pameti more od šole pričakovati, da bo tistega, česar od te šole ne more pričakovati, lahko šel iskat na drugo.

S temi ugotovitvami lahko zopet preidemo k motrenju meščanske šole. Tudi ta mora biti v nekem smislu čisti tip, torej ali občeizobraževalna ali strokovna šola, da morejo učenci ali njihovi starši presoditi, ali je šola zanje primerna ali ne. Če je, vstopijo, če ne, poiščejo drugo. (V tej zvezi ni mogoče iti v podrobnosti vprašanj, k a k o storiti, da bo vsakomur do-

stopna vsaka šola, ki je potrebuje. Pri vsem tem razmišljanju pa smo daleč od mnenja, da so nekatere šole le bolj za reveže, druge pa za uglednejše ljudi.)

Meščanska šola, kakršna bi naj bila, ali šola, ki bi stopila na njeno mesto, naj bi torej bila ali občeizobraževalna ali strokovna šola. Ne more pa biti prava strokovna šola že iz razlogov, kakor slede:

1. Učenci vstopajo z 10. življenjskim letom in so često na koncu šolanja stari šele 14 let, torej so premladi za strokovno šolanje, ki naj bi ne nastavilo pred dopolnjenim 14 letom; ponekod stavijo kot mejo 16. ali celo 18. življenjsko leto.

2. Učenci se še niso odločili za določen poklic, da bi jih šola mogla nanj pripravljati; nasprotno se bodo odločili šele po končani meščanski šoli in tudi za tako različne poklice, da ne moremo na nobenega izrecno pripravljati, ne da bi koга napačno pripravljali.

3. Če pa bi šola vendar hotela dati vsakemu učencu tudi vsaj malo strokovne podlage za njegovo prihodnje delo, bi morala biti za vse take možnosti primerno oskrbljena in sicer prav tako s prostori, učili, orodjem in stroji, kakor s strokovno pripravljenimi učitelji; take šole nimamo in bi bila tudi prav draga.

4. Tudi vsak obrtnik, kmet, delavec ... potrebuje danes več obče izobrazbe, kakor je more dobiti v štiriletni osnovni šoli, zato naj vsakdo obiskuje še višjo ljudsko ali pa meščansko šolo, nato šele naj odide v strokovno šolanje, ki se torej tudi iz tega razloga ne more pričeti pred dovršenim 14. življenjskim letom.

Tako lahko ugotovimo še enkrat: meščanska šola ali kar bo že, bodi obče izobraževalna šola, vsakemu svojemu učencu pa dopovej, da se mora še posebej pripraviti za delo v izbranem poklicu.

* * *

Če smo mnenja, da naj meščanska šola goji temeljno in ne strokovno izobrazbo, s tem nočemo šole prav nič odmikati od življenja. Saj je tudi temeljno izobraževanje lahko prav tako življenjsko, kakor je strokovno šolanje lahko neživljenjsko. Življenjsko pa bo delo meščanske šole, če bo znala učivo jemati iz življenja in ga ohraniti živega. Iz vsakega predmeta naj vzame tisto, kar je živo in pomembno za njene učence. In po pravici se lahko vprašamo: Ali je treba, da začenja zgodovinski pouk vedno s staro kameno dobo, sistematično sledi razvoju dogajanja ter zaradi pomanjkanja časa konča nekje pred francosko revolucijo, dasi bi prav novejša zgodovina utegnila biti bolj zanimiva in za izobrazbo pomembnejša? Ali je v prirodopisu treba na ta ali oni način sistematski predelati vsa plemena, rodove, razrede, družine ... živali in rastlin ter pri vseh naštevati čim več vrst; ali ne bi morda za izobrazbo naših učencev bilo mnogo važnejše in pomembnejše, če bi se zares temeljito ukvarjali v prvi vrsti s tistimi živalmi in rastlinami, s katerimi bodo v življenju v stiku, ter bi se na njih učili opazovati in umevati (biološko) življenje? Ali je iz zemljepisa

za izobrazbo zares najvažnejše to, da učenci znajo naštevati gorovja, reke, dežele, mesta in še kaj, ali pa, da znajo to razbrati iz zemljevidov, kadar jim je to potrebno, čim bolj pa poznajo ne le fizično nego tudi gospodarsko in kulturno strukturo domače zemlje in življenja na njej? Itd. Taka in podobna vprašanja so opravičena, ker ne smemo pozabiti, da je za znanstvenika sicer vsako odkritje v njegovi stroki enako važno, ni pa za pedagoga. Temu je važnejše to, kar bolj služi njegovi nalogi, to je izobrazbi učencev.

Naše pojmovanje temeljne in strokovne izobrazbe bi bilo zastarelo, ko bi ju pojmovali tako, da bi hoteli nekaj izbrancev le obče kultivirati, ljudske množice pa le strokovno pripravljati za delo. Zato pa bodi še enkrat in izrečno naglašeno, da naj si vsakdo pridobi kulturno podlago, kakor jo potrebuje kot človek in mož svojega poklica, vsakdo pa se naj tudi pripravi strokovno, da bo svoje poklicno delo znal opravljati. Pač bosta tako količina kakor vrsta temeljne izobrazbe na eni strani kakor mera ter posebnost strokovnega šolanja na drugi strani — različni pri ljudeh različnih poklicev, vsi pa naj bodo za življenje pripravljeni kot ljudje in kot delavci.

Tudi bi zaslužili očitek zastarelosti, ko bi trdili, da samo ukvarjanje z nekaterimi učnimi predmeti (n. pr. s klasičnimi jeziki in slovstvom ali z matematiko ali zgodovino ali čim drugim) daje človeku to, kar bi imenovali občo kulturo. Ali, če bi trdili, da nekateri predmeti samo izobrazujejo človeka, drugi pa ga samo pripravljajo za delo. Tako ni. Pač z vsako panogo človeškega kulturnega dela se lahko kultiviramo ali pa le urimo za neke tehnične storitve. Za šolanje torej ni toliko važno, s čim se ukvarjamo, temveč k a k o to delamo. Gotovo pa je treba uvaževati, da so nekateri učni predmeti v pedagoški kulturi dobili vrednost nekakega »Kanona« ter je njihova didaktična in metodična vrednost bolj raziskana in bolj znana. S tem pa še nikakor nismo upravičeni meriti pomen in vrednost šole le po tem, kolikor dela prav s temi učnimi predmeti.

(Dalje.)

Dr. Fr. Ambrožič

K veroučni knjigi za 3. in 4. šolsko leto

Pogumen korak na potu novega versko-vzgojnega prizadevanja so napravili slovenski katehetje, ko so na koncu pretekle svetovne vojne izdali Krščanski nauk za prvence. Po dobrih dveh desetletjih se kaže volja, da temu prvemu koraku sledi drugi, ki naj tudi 3. in 4. razredu prinese v metodičnih enotah sestavljen učbenik.

Krivicu bi delali tedanjim katehetom, če ne bi omenjali, da so mislili tudi na ta dva razreda, ko so delali na Krščanskem nauku za prvence. Pichler je namreč svoj Religionsbüchlein, po katerem je prirejena naša veroučna knjiga, sestavil za tri razrede, ki tvorijo v Avstriji osnovno šolo. Pri nas pa obsega osnovna šola štiri leta. Zato se prva prireditev Krščanskega nauka, ki je bila tudi namenjena za 1., 2. in 3. razred, ni obnesla; obstala je nekako na pol leta.

In ker se poznejši poizkusi, razširiti to knjigo tudi na četrti razred, niso obnesli, je končno moralo priti do tega, da so knjigo omejili na prvi dve šolski leti.

Preden bo sedanjim katehetom mogoče preiti od želj in posameznih nasvetov k sestavljanju primernega učbenika, je treba ustaliti poglede na dve vprašanji. Kakšen naj bo učni načrt za tretje in četrto šolsko leto? In na kakšni osnovi naj se grade metodične učne enote: Ali na osnovi katekizma ob pojasnjevanju s poljubnimi zgledi iz svetega pisma; ali na osnovi zgodovinske zapovrstnosti dogodkov iz svetega pisma, ob katerih se podajajo versko-vzgojni nauki? —

O učnih načrtih za 3. in 4. razred smo zadnja leta marsikaj slišali in tudi brali v naši duhovniški javnosti. V katehetskih vrstah je znan načrt lavantinskega duhovnika Poteka Pankracija. Obsega mnogo lepih misli in uvaževanja vrednih predlogov. Nekateri sodijo, da preveč zahteva od otrok v 3. razredu. In škoda tudi, da načrta za 4. razred ne obdelava organsko s tretjim razredom, kar je vsekakor potrebno za zadnji razred osnovne šole. Tudi ljubljanski katehetje so sestavili učni in vzgojni načrt za oba razreda. Priobčil ga je katehet Pintar v Vzajemnosti 1938 str. 84 sl. in str. 160 sl. Zdi se, da ta učni predlog ni stvarno različen od Čadeževega načrta, ki ga je odobrila cerkvena oblast in je še sedaj obvezen za katehetsko delo v šolah.

Čadež poudarja, da je »temeljitejši nauk o sveti pokori in sv. Rešnjem Telesu najvažnejša naloga tretjega razreda«. (Prim. Podrobni učni in vzgojni načrt str. 24.) Ne morem se ubraniti vtisa, da ta zahteva posnema nemške načrte za tretji razred. Tamkaj katehetje v tem letu res posvečajo glavno pozornost nauku o sveti pokori in sv. Rešnjem Telesu, ker gredo otroci šele na koncu tretjega leta k slovesnemu prvemu svetemu obhajilu. Pri nas pa prejmejo otroci ta dva zakramenta že na koncu prvega šolskega leta, zato bi moral biti temeljitejši pouk o teh skrivnostih glavna naloga drugega razreda.

V tretjem letu bi bilo treba iti dalje in posebno pozornost posvetiti drugi strani verskega pouka. Najprimernejša tvarina za ta razred bi bile zapovedi. Obenem bi otroci ponavljali in se poglobljali v verske resnice in vživljali v cerkveno leto. Spoznavanje zapovedi naj navaja učence, da se bodo trudili za vestno izpolnjevanje svojih dolžnosti do Boga in bližnjega; v tej smeri naj jih vzgojitelj vodi, da bodo izrabljali milosti svetega obhajila. Najvažnejša učna tvarina in evharistična vzgoja bi se tako lepo dopolnjevali v tem razredu.

V četrtem razredu naj se zopet ponavljajo in poglobljajo verske resnice, ponavljajo dolžnosti; kot posebna tvarina pa naj bi se obdelal nauk o milosti in o sredstvih, ki nam jo naklanjajo. V tem letu naj bi otroci predvsem spoznavali veličino in potrebo nadnaravnega življenja in se navduševali, da ga goje z molitvijo, s sveto mašo, prejemanjem svetih zakramentov in z življenjem s cerkvenim letom. Imeti v sebi to nadnaravno življenje in ga gojiti, v tem je bistvo krščanskega življenja. In to misel in to željo naj zadnje leto osnovne šole vtisne v otrokovo zavest.

Vsako leto bi tako obdelali vso tvarino in vendar enkrat posvetili posebno pozornost tej, drugič zopet drugi strani veroučne tvarine. Praktično pa bi imel pouk svoje središče vedno v evharistični vzgoji. Kako bi se dal izvesti tak učni načrt v učbeniku, bomo videli v odgovoru na vprašanje o osnovi učnih enot. —

Za sestavo veroučne knjige je odločilne važnosti tudi vprašanje, na kakšni osnovi naj bodo zgrajene njene učne enote. Čadež drobi tvarino v učne enote na osnovi katekizma. Ta mu določa red, v katerem naj se obravnava veroučna tvarina. Zgodbe pa jemlje kot ponazorilo po potrebi enkrat iz stare zaveze, drugič zopet iz nove zaveze, kakor mu bolje kaže. Na ta način hoče predelati važnejše verske resnice »v zaokroženi celoti«.

Zdi se, da taka osnova za veroučno knjigo v naših danih razmerah ni najboljše. Na ta način sedaj podajajo verske resnice v zaokroženi celoti nove vero-

učne knjige za 1. in 2. razred gimnazije oziroma meščanske šole. Zato naj bi tudi ljudska šola ta način obdelave učnih enot prihranila za svoje višje razrede.

Proti taki zasnovi veroučne knjige govori še drug važen razlog. Priložnostno navajanje svetopisemskih zgodb enkrat iz stare, drugič zopet iz nove zaveze otroku le preveč vzbuja misel, da gre tudi pri verouku za »zgodbice«, kakršne sliši večkrat pri drugih predmetih. Učenec jih mora najprej slišati v zapovrstnem redu predvsem kot dogodke v zgodovini našega odrešenja. Potem šele jih mu moremo s pridom navajati tudi kot ponazorilo verskega pouka.

To senčno stran v rabi zgledov iz svetega pisma skuša — se zdi — obiti načrt ljubljanski katehetov, objavljen v Vzajemnosti. Za 3. leto podaja tvarino skoro popolnoma ob zgodovinski zapovrstnosti zgodb. V načrtu za 4. leto pa se je ta poskus le malo posrečil. V celoti koleba ta načrt nekako med katekizmom in svetopisemsko osnovo učnih enot. Treba pa se je odločiti za eno ali drugo podlago, na kateri naj raste veroučna knjiga.

Najprimerneje torej bo, da nova knjiga nadaljuje, kar smo začeli s Krščanskim naukom za prvence. Isti razlogi, ki so nas vodili, da smo uvedli to knjigo, nam narekujejo, da tudi v ostalih dveh razredih osnovne šole vzamemo za veroučno knjigo kot osnovo zgodbe in ob njih podajamo versko izobrazbo.

Nova knjiga bo morala biti seveda obširnejša, kakor je Krščanski nauk za prvence. Vsaj osrednje zgodbe bodo morale zopet priti na vrsto že zaradi zgodovinskega pogleda na razodetje. Vendar bi se dale nekatere združiti v eno metodično enoto s primernim novim skupnim naslovom. Tudi bi se dalo pod njimi na novo razporediti učno tvarino in spodbudne stavke. In če pridenemo še novo sliko, pa bo vtis na otroka popolnoma nov ob že deloma znani vsebini. Veliko pozornost pa bo treba posvetiti izboru novih zgodb. Predvsem bo treba izbrati take dogodke, ki bodo otroku razširjali in poglobljali zgodovinski potek razodetja in našega odrešenja, a obenem nuditi tudi osnovo za sedanjo katekizemsko snov. Nekatere zgodbe bi bile samo za tretje leto, nekatere samo za četrto, mnoge pa bi prišle na vrsto v obeh razredih, kakor bi bile povezane s katekizemsko snovjo, ki je po načrtu določena za eno ali drugo šolsko leto.

Franjo Čiček

Vplivi okolja na otroka

Primerna snov za roditeljska predavanja

1.

Vzgoja in okolje.

Otrok je božji dar. Na njegovih ramah počiva vsa naša bodočnost, naš up in naša sreča. Zato se trudijo vzgojitelji že od nekdaj, da bi nudili otroku res najboljšo vzgojo in pouk. Neprestano si prizadevajo, kako usmeriti mladino na pravo pot, jo vzgojiti tako, da bo koristila sebi in družbi ter bô Bogu po volji.

Otrok je dovteten za vse, za dobro in slabo. Žal, da je slabemu bolj podvržen kakor pa dobremu. Vsa vzgoja ima v pretežni večini edino ta namen, da dviga ter krepi v gojencu dobre plasti, slabe pa trebi ter manjša.

Često si skrbni starši prizadevajo ter iščejo pota in načine, da bi svoje otroke dobro vzgojili, vendar je večkrat ves njihov trud zastonj. Kljub skrbni vzgoji je krenil otrok na kriva pota, če že ne takoj, ko je še tako rekoč pod domačim nadzorstvom, pa pozneje, ko stopi v svet in ko ga materino ali očetovo oko več ne doseže.

Kateri pa so tisti činitelji, ki povzročajo, da še tako dobra vzgoja včasih odpove ali nima uspeha? To je okolje, ki obdaja otroka kakor ovija ozračje zemljo. To je

svet, ki ga živi otrok, ko se zave in pride do spoznavanja in razumevanja svoje okolice, ko najde stik s tovariši in družbo, ko razmotriva in razčlenja najrazličnejše probleme, ki so zanj še uganka in ki bi jim rad prišel do dna. Otroško okolje je čudovit svet, ki živi čisto drugačno življenje kakor pa ga je navajen gledati v šoli. Družinske razmere, socialni položaj, beda in brezposelnost, cesta, pašnik, pijančevanje in nemoralna, družba, kino, slabo čtivo itd. so često največje vzgojne ovire, ki včasih na mah porušijo vse, kar je zgradila domača ali šolska vzgoja v dolgih letih.

Da te ovire premagamo, da jih odstranimo, je potrebno, da temeljito poznamo okolje, ki v njem otrok živi in raste. Ako hoče na primer zdravnik zdraviti kako bolezen, mora poznati prej vse povzročevalce, ki so bolezen ustvarili in prva skrb mu bo, da iste odstrani in šele potem zdravi. Še večji pa bo uspeh, ako se človek že zdrav zna braniti in varovati vsega, kar bi mu lahko nakopalo to ali ono bolezen.

Enako je z vzgojo. Ako hočemo, da bo ista uspešna in zadovoljiva, moramo posvečati vso pažnjo otroškemu okolju, še prav posebno pa, s kom ima gojenec opravka in v kakšno družbo zahaja. Človek je družabno bitje, še prav posebno pa otrok. Zato je velike važnosti, s kom se druží. Že Slomšek pravi v svoji znameniti knjigi »Blaže in Nežica« o družbi sledeče: »Vesela družba je velik dar božji. Varovati pa se je, da se v pogovorih Bog ne žali in bližnji ne pohujša!« Kakor da je imel Slomšek v mislih prav današnje dni. Da, največja zapreka pravi in dobri vzgoji po Kristusovih načelih je ravno slaba družba, ki pod krinko lažne svobode in napuha zastruplja nežne duše s prastaro krilatico upornih angelov: »Non serviam!« (Ne bom služil!).

Rekli smo že, da je otrok dovzeten za vse. Rad opazuje druge, jih posnema in poskuša biti enak med enakimi. Silno ga zanima vsaka podrobnost in navidezna malenkost, ki jo ujame v svoji okolici. Rad prisluškuje raznim pogovorom ter razmišlja o nejasnih in tajinstvenih rečeh, ki ga silno mikajo. Na mah bo ujel kako kletvico, ki jo je slišal kje od daleč, in že jo zna. Junaška dejanja tovarišev ga vlečejo, da jim sledi, bodisi v besedah ali celo v dejanjih, ali če ne more ali ne sme, si kmalu poišče kako kompenzacijo ali nadomestilo kje drugje, kjer se hoče uveljaviti na svoj individualen način. Nešteto je zank, ki so nastavljene mladi duši. Pogostokrat se niti sami ne zavedamo, kako smo tu pa tam povzročili z nepremišljeno besedo ali dejanjem silne dvome in razočaranja v mladih srcih. »Besede mičejo, zgledi vlečejo« — je še vedno fundament in najtrdnjša opora vsaki vzgoji.

Mislil bi kdo, da bi bilo potem najprimernejše sredstvo, odtegniti otroka okolju in ga vzgajati nekako na samem. Nikakor ne in je tudi v pretežni večini nemogoče. Otrok mora postati koristen član človeške družbe, delaven ud naroda in države, ki bo po svojih zmožnostih in močeh dodal delež k splošni narodni in državni blaginji in priznal Boga za svojega Stvarnika in Očeta. Ako bi torej potegnili okrog njega kitajski zid in ga vzgajali na samem, bi postalo zlo še hujše. Prej ali slej bi prišel med »svet«, ki bi se vanj nikoli ne mogel vživeti in ga razumeti, ker ni rasel z njim in ga ne pozna. Vrtnec bi ga potegnil na dno in ga uničil, kakor bi bila uničena nežna cvetlica, ki smo jo skrbno gojili v topli sobi, a jo pozneje izpostavili mrazu in burji v prosti naravi.

Modrega vzgojitelja lahko primerjamo z umnim vrtnarjem ali sadjarjem, ki ima poln vrt najrazličnejših zlahtnih mladik. Skrbno jih neguje in okopava, ruva plevel in trebi zajedalce, postavlja jim količe, jih privezuje in obrezuje. Z vso gotovostjo bi lahko rekli, da brez sadjarjeve skrbne roke ne bi postala nikdar zlahtna drevesa iz teh nežnih in nebogljenih mladik. Vendar pa jih sadjar pri vsej svoji očetovsko skrbni ljubezni prepušča tudi božji volji in naravni življenjski borbi. Smejali bi se tistemu vrtnarju, ki bi na primer v vročem soncu zasenčil svoje sadike ali bi jih v burji in dežju čuval z dežnikom. Čudak bi bil tudi tisti, ki bi obdal svoje mladike z zaščitnim zidom, da bi jih ne majal veter. Ne, vrtnar sicer pazi na svoje rastlinice, jih v nežni mladosti tudi zakoliči ali pozneje jih prepušča narodi, da jih utrjuje in krepi za borbo z zemeljskimi silami. Rastlina se mora prilagoditi in vživeti v svoje okolje! Tako bo potem lahko kljubovala vsem viharjem in neprilikam ter nam dajala zlahten sad.

Nekako takšna bodi tudi vzgoja naših otrok! Odstranjevati moramo kvarne vplive okolja tako, da bosta naša vzgoja in pouk zapustila trajne sledove in krepko življenjsko silo kljubovati in se boriti s temnimi silami sveta za pravico in resnico. Naš cilj bodi, da bodo naši otroci — »pridnih in delavnih rok, bistrih glav in usmiljenih in boga-boječih src«! Da pa bo takšna vzgoja uspešna, je potrebno, da spoznavamo razna okolja, ki jim je izpostavljena naša mladina. V glavnem lahko razpredelimo okolja našega otroka v tri tipe: okolje kmetskega, delavskega in meščanskega otroka.

2.

Okolje kmetskega otroka.

Kmetski otrok je narodi najbližji. Zato je tudi njegovo življenje najbolj prirodno. Že v zgodnji mladosti spozna najpestrejša življenja, ki vrvi v kmetskem domu in na njegovem dvorišču. Tu se zabava in pogovarja z raznimi živalmi, opazuje in tipa vsakovrstno orodje, šari po vrtu in sadonosniku, kjer ima najlepšo priliko spoznavati letne čase z vsemi svojimi zanimivimi spremembami. Kmetski otrok živi v živi naravi. Vse je tako naravno in modro urejeno, ničesar ni izumetničenega in ponarejenega. Kmalu mu postane kmečko dvorišče pretesno. Njegov svet se širi. Kaj hitro je domač pri potoku, ribniku, na cestah in pašnikih. Nove vtise in dognanja dobiva na polju, kjer orjejo, sejejo in žanjejo. Koliko je tu življenja in vrvenja! Zdi se mu, da je živo vse na zemlji in v zraku. Božja naroda ga vzgaja za svojega. Vadi se prenašati vročino in mraz, včasih tudi žejo in glad. Bosopet skače po strnišču in preko ostrih kamnov, posluša žvrgolenje škrjančka in pedpedikanje prepelice, lazi za murni in pikapolicami, trga in nabira mak in slak, občuduje plavice, purpelice in kokolj. Pride na travnik. Zopet nov svet, novo življenje in drugačno delo. Kosci ukajo, kobilice skačejo, dekleta se šalijo in grabijo, iskri konjiči se branijo na preteg, muhe in obadi jim nagajajo, težki vozovi dehtečega sena škripljejo in se pozibavajo proti domu. To je življenje, ki je tako zanimivo in veselo! Nenadoma se razsrdi nebo, otrok vidi blisk, grom buči, da se trese zemlja, silen veter se mu zakadi v lase in obleko. Vse beži ter išče zavetja. Ulije se ploha, ves je prestrašen in moker, a vedri obrazi okrog ga vzpodbujajo. Kmalu se oju-nači in privadi takim neprilikam. Kmetski otrok postaja odporen, lahko vzdrži najhujšo vročino, plohe, mraz in burjo. Sonce, voda in zrak so njegovi stalni prijatelji in spremljevalci dan za dnem. Njegovi doživljaji so vedno pestri in veseli, četudi včasih burni. Njegov svet se širi v gozd in vinograd, kjer je zopet toliko novega in njegovega. Ves zavzet občuduje hišo božjo. Pride v sosednjo vas k stricu ali botri. Širni svet se mu odpre na božjih potih, ko roma s pobožno materjo in vidi tako čudovite reči. Vse je tako nekam domače in naravno. Vsa naroda je njegova in on je njen.

Kmetski otrok pa je tudi v verskem oziru že zgodaj vzgojen. Kmet je navezan na svojo zemljo. Skrbno jo obdeluje in neguje, da mu donaja čim več pridelkov, ki jih deloma porabi zase in za družino, deloma pa razproda, da ima najpotrebnejše za popravila, davek, obleko, zdravila itd. Zemlja je hvaležna svojemu sinu, ki jo marljivo obdeluje. Rada mu vrača z obrestmi vred. Ali izpostavljena je prirodnim silam, ki jim človek ni gospodar. Ves zaskrbljen kmet vdano pričakuje ob suši blagodejnega dežja ali ob dolgih nalivih lepega vremena. S strahom motri večkrat nebo, da bi mu obvarovalo sadeže pogubonosne toče. Na koga drugega se naj obrne kakor na Boga, gospodarja neba in zemlje? Nihče drug mu ne more pomagati. Zato je umevno, da išče kmet pomoči in blagoslova le pri Tistem, ki je vsegamočen in mu lahko pomaga. V tem tiči globoka vernost našega kmeta. Molitev ga spremlja od jutra do večera. Vsako delo prične z božjim znamenjem. Rad hodi v cerkev, k prošnjim procesijam in na božja pota. K verskemu življenju pa navaja tudi svoje otroke. Kmetski otrok je že v zibelki deležen v največji meri božjega življenja. Prava kmetska mati je najboljša učiteljica! Že v Sirahovi knjigi beremo, da je začetek modrosti — strah božji. In kdo zna tako lepo vzgajati svoje neboljlenčke, da je strah božji začetek vsake modrosti, kakor ravno kmetska mati. Le

poglejte našo pristno kmetsko mater in njenega otroka! Ničesar še ne zna in ne more sirotek, toda z drobno ročico bo že brodil po obrazu in delal znamenje križa. Da, takšna je naša mati, ki z žuljavimi rokami grebe zemljo, da nas vse živi in hrani! Takšna je naša mati, ki nima pedagoških šol, ne izpitov, a vendar ve, da bo njen otrok dobro vzgojen, če bo spoznal, da ima človek razen želodca tudi dušo in da bo srečen le tedaj, ako bo živel božje življenje. Dokler bo imel naš narod take matere, lahko mirno zre v bodočnost.

Kmetska mati idealno vzgaja svoje otroke. Toda tudi lepo kmečko življenje ima svoje slabe strani. Je pač tako, da ima vsaka še tako lepa roža tudi trnje. Najopasnejše mesto za kmetskega otroka — je paša. Vsi vemo, da kmet kaj hitro rad pritegne otroka k delu in najlažje, kar mu lahko naloži, je pač paša. Ne bilo bi to nič slabega in nevarnega, ako bi otrok pasel v dobri družbi. Ali pogosto se pripeti, da si bogatejši posestnik najame pastirja, včasih božve od kod, ali pa se znajde tudi doma kak nepridiprav, ki seje potem ljuljko med zlahne grede nedolžnih otrok, ki so dnevno po več ur brez nadzorstva na paši.

Korenov Tinček je bil priden pastirček, res dober in nepokvarjen otrok. Vse ga je rado imelo. Pa se prigodi, da si najame sosed Blaž od nekod pastirja, ki je bil poln vseh vragolij in grdih, nespodobnih besed. Pogostokrat sta pasla s Tinčkom skupaj in Tinček se je od njega naučil reči, o katerih se mu prej še sanjalo ni.

Ni trajalo dolgo, pa se je Tinček ves spremenil. Postal je nekam zamišljen in vase zaprt. Tudi so opazili domači, da ni več tako odkritosrčen in dvakrat so ga ujeli celo na laži. Postal jim je naravnost uganka. Vsakdanje molitve je opravljal zelo raztreseno in če se je dalo, se jim je izognil. Pač pa je ves vžarel, kadar je prišel skupaj s sosedovim pastirjem.

Nekega dne dobe Korenovi hudo obtožbo iz šole. Tinčkov razrednik jih je nenadoma obiskal in jim povedal, da že precej časa opažajo pri njem veliko spremembo. Poprej da je bil ubogljiv in marljiv, sedaj pa je naenkrat postal brezbrizen in zamišljen ter celo nekam uporen. Učenke da se pritožujejo, kako grdih besed je Tinček na potu in v odmorih. Tudi katehetu ne gre v glavo ta nenadna sprememba. Včeraj pa so našli na stenah v stranišču nesramne in pohujšljive risbe. Zaslíševali so sem ter tja in naposled je eden le izdal krivca. Bil je Tinček. Dolgo je tajil, nazadnje pa je le priznal. Nikakor pa ni hotel izdati, s kom o takih rečeh govori.

Razumljivo je, kako je zadela ta obtožba dobre in skrbne starše. Tinček je tudi doma tajil in na vse kriplje branil svojega tovariša. Šele leskovka ga je prisilila, da ga je izdal. Takoj so mu prepovedali njegovo družbo ter ga stalno nadzorovali.

Pomagalo je. Tinček se je sčasoma res nekoliko poboljšal, ali prejšnji Tinček ni bil več. Slaba tovarišija je že pustila svoje posledice.

Zato bo previdna mati skrbno pazila, da njen otrok ne zahaja v slabo pastirsko družbo. Večkrat bo tudi pogledala za njim, kako in kaj se godi na paši. Otrok mora čutiti in spoznati, da vedno bedi nad njim očetovo ali materino oko. Dostojne igre in raznoterosti, petje in rajanje, primerne mladinske knjige so izvrstni pripomočki, ki zaposlijo pastirčke, da ne razmišljajo in razglabljajo o rečeh, ki jim še niso dorasli.

Razne biološke pojave pri živini je treba otroku preprosto in njegovemu duševnemu razvoju primerno raztolmačiti. Nikakor pa ga ne smemo odpraviti z opazko, češ, tega ne razumeš, si še premajhen ali pa mu natveziti kakšno nesmiselno bajko. S tem ga odbijamo od sebe, njegova radovednost se bo podvojila in iskal bo pojasnil in jih tudi našel tam, kjer je zanj najbolj kvarno in škodljivo. Slaba tovarišija mu bo pokazala tajne življenja v najgrši luči in mu tako okužila misli in dušo. Zato je potrebno, da mu isto razloži ugledna oseba, ki ima v njo zaupanje in jo ljubi. To so predvsem starši in vzgojitelji. Vse tajne in skrivnosti življenja, ki jih dan za dnem vidi ter opazuje, mu je treba po domače razložiti in vedno naglašati, kako modra so pota božje previdnosti.

Drugo nevarno okolje za kmetskega otroka so slabi in pokvarjeni posli. Otrok ima pogostokrat priliko, prisluškovati pogovorom hlapcev in dekel, ki so včasih precej opolzkega in robatega značaja. Posebno so nevarne priložnosti pri skupnih kmečkih

opravilih, kakor pri kožuhanju ali ličkanju koruze, obiranju hmelja, v trgatvi itd., kjer si pripovedujejo različne dogodivščine in pripovedke, pojo vsakojake pesmi in popevke ter je tudi obnašanje precej razbrzdano. Ob takih prilikah se često sliši marsikaj, kar ni na mestu in daje mladini slab vzgled. Prav in lepo je, ako je človek pri delu vesel in kratkočasen, vendar mora biti vse v dostojnih oblikah že zaradi navzoče mladine. Marsikdo se sploh ne ozira na to, ali ga poslušajo sami odrasli ali tudi mladina. Pametni starši morajo na to polagati veliko važnost. V pravi in dobri kmetski hiši skrbno pazijo, da so posli dostojni in lepega obnašanja v besedi in dejanju.

Kmet Podgornik je dobil novega hlapca Luko. Luka je bil sicer dober delavec, a ker ni imel prave vzgoje od mladih nog, je rad v družbi kvantal in pripovedoval razne umazane šale in dovtype. Radi so ga poslušali ter se smejali njegovim kvantom, še celo oče Podgornik, ki se je smatral za dobrega in previdnega vzgojitelja svojih otrok. Odraslim je pustil, da so poslušali Lukine čenče, le desetletno Jerico je vedno odslovil s kakšnim izgovorom.

»No, Luka, sedaj pa le povej, saj smo sami!« je rekel navadno.

In Luka je pravil take, da se je kar kadilo. Posebno duhovnike je rad vpletal v svoje erotične zgodbe.

V jeseni so kožuhali v veliki sobi. Jerico je oče hitro po večerji spravil spat ali jo zaposlil na kak način v kuhinji. V sobi pa je razkladal Luka na dolgo in široko svoje šale in tako zabaval družbo. Toda oče Podgornik se je motil, ko je mislil, da Jerica spi ali se igra v kuhinji. Po prstih je vedno prilezla k vratom ter prisluškovala.

Lukine besede so bile zanjo silno zanimive. Videla je popolnoma drug svet kakor ga je poznala poprej. Čutila se je naenkrat manjvredno in silno si je želela, da bi bila že velika. Še v postelji je premišljevala Lukine šale in zvedavo rila v blatno dno človeške umazanije. Vse doživlja in misli pa je skrbno prikrivala pred domačimi. Za starše je veljala še vedno »naša pridna Jerica«. Toda nekomu mora povedati svojo skrivnost! Res, v šoli in pri igri je zaupala svojo tajno tovarišicam. Lukine šale in dovtipi so našli rodovitna tla. Učenke so stikale glave ter govorile to in ono, kar nikakor ni za otroke. Tako je zanesla Jerica nevede in nehotе kugo še na druge. Hlapec Luka je postal naenkrat v Jeričinih očeh velik junak in mož, ki mnogo ve. Kar rada ga je imela. Zakaj že ni velika?

Jerica je bila brihtna. Ni kazala javno, posebno ne pred domačimi, kaj ve in kaj jo zanima. Tudi v šoli je bila še vedno dobra učenka in tako se je zgodilo, da je izstopila iz šole povsem na dobrem glasu. Njena srčna želja se je izpolnila. Ni več učenka, zdaj je že deklet. Neodoljiva želja jo je vlekla v skrivnost človeškega postanka in ki ga je imela po Lukinih besedah tako v grdi luči.

In tako se je zgodilo po par letih, da je bila Podgornikova Jerica razvpita po vsej vasi: da rada prepeva opolzke pesmi in hodi s fanti, da ne manjka na nobeni veselici in pri nobenem plesu, da ima sedaj teža, sedaj onega itd. Njena čast je bila pomandrana. Bridko kesanje, ki sledi vedno nepravim potom in slabi družbi, ji ni moglo več vrniti neomadeževane dekliške časti in oče Podgornik si je zastonj belil glavo, kje da se je mogla njegova ljubljena tako pokvariti, ko jo je vendar tako skrbno varoval in vzgajal. Ni pa mu prišlo na misel, da razne kvante in robati dovtipi ne spadajo v pošteno hišo.

Dober kmetski oče in mati znata pravilno vzgajati tudi svojega hlapca ali deklet ter ostale delavce tako, da v njihovi hiši ni nespodobnega govorjenja, ne opolzkih ter umazanih šal. Saj so tudi posli potrebni dobre in lepe vzgoje, kajti le »dobro drevo rodi dober sad«. Še prav posebno pa je treba paziti, da v družini nihče ne uporablja raznih kletvic, ki nas spravljajo v tako slabo luč. Za čudo so kletvice in razne surove in prostaške prisposode kaj privlačne za otroka. Kaj takega bo takoj znal in uporabljal, pa če je še tako trde glave. Zato je potrebno, da dosledno navajamo deco k dostojnemu obnašanju in lepemu govorjenju. Isto pa kajpada morajo poznati tudi starši in vsa družina. Otrok namreč silno rad posnema odrasle ter jim skuša postati enak. Zelo kvarno zanj pa je, če se mu nekaj prepove, kar je drugim dovoljeno. V tem se čuti manjvrednega

in ponižanega. Vpričo otrok je treba vedno paziti na besede, tudi na take, ki jemljejo bližnjemu čast in dobro ime. Naravnost greši pa tisti, ki vpričo otrok kaže jezo ali celo sovraštvo. Ne vcepljajte v mlade duše kali prepira in sovraštva, nevoščljivosti in napuha, ker je te nesnage že itak preveč na svetu! Naj se premaguje in zadržuje, kdor hoče dobro svojim otrokom!

Dobra kmečka družina je naš največji blagoslov in dobri ter pošteni posli pri hiši so največja dobrota, ker pripomorejo posredno ali včasih tudi neposredno zelo mnogo k dobri vzgoji mladine, ki živi in raste v njihovem okolju.

Se eno temno stran lepe naše kmečke hiši si moramo ogledati. Večkrat opažamo, kako ob raznih slovesnih prilikah in obiskih, nekateri celo pri delu le preveč silijo otroke k pitju opojnih pijač. Nevedni botri in strici, a tudi mnogi starši sami so napačnega mišljenja, da malo vina, sadjevca ali celo žganja otroku ne škoduje, ampak celo koristi. Kdaj bodo prišli ti krivi učitelji do spoznanja, da je vsak alkohol za mladino strup, pa bodisi še v tako majhni količini! Zal pa opažamo take žalostne pojave celo v tako imenovanih »izobraženih« ali inteligenčnih krogih, (samo da je njihova izobrazba le v bujni domišljiji in prazni glavi ter jih v vzgojnem oziru prekaša marsikateri kmet ali delavec), kako se na nedeljskih izletih posedejo po gostilnah in vinotočih ter skupno s svojo deco srkajo božjo kapljico. Najdejo se celo primeri, da nekateri omamljajo otroke z vinom, da zaspe in jim ne nagajajo. Kak zločin nad otrokom! Ali bo res treba take neuvidevne starše prisiliti z zakonom, da bo alkohol pod kaznijo mladini zabranjen. Bog se usmili take »inteligence«, ki daje drugim samo slab vzgled, lastnim otrokom pa neizmerno škoduje! Splošno načelo bodi: alkohol ni za mladino, tudi v najmanjši meri ne! Kdor drugače misli, je podoben bedaku, ki nabira škodljivce in zajedalce ter jih prenaša na žlahtno drevje, češ da bo lepše uspevalo.

Kmet Jurič je imel sedem otrok, tri fante in štiri deklice. Bil je skrben gospodar in dober oče. Ni bil ravno pijanec, čeprav je tu pa tam rad izpraznil kak kozarček. Le to napako je imel, da je smatral alkohol kot nekako okrepcilo in da daje moč. To grdo navado je izvajal tudi pri otrocih.

»Saj malo mu nič ne škoduje, ampak ga šele poživil« je večkrat povedal, ko je ponujal otrokom opojno pijačo.

Njegovi otroci so že pri krstu prvič okušali vino. Zakaj bi pili le botra in babica? Jurič si je znal pomagati. Hej, malo sladkorja in vina na robček, pa bo vlekel dojenček, da nikoli tega!

Razumljivo je, da jim je dajal opojnih pijač tudi pri delu.

»Ako dela, zakaj bi se ne smel okrepcati?« je razlagal, ako mu je kdo predbacival, zakaj da sili otroke s strupom.

»Kakšen strup?« je navadno ugovarjal, »osel je tisti, ki pravi, da je alkohol strup, ali pa nevoščljivec prve vrste!«

Še takrat si ni dal dopovedati, ko sta mu nenadoma umrli dve hčerki na pljučnici. Tudi ni verjel, da bi bil kriv alkohol, ko se je tretja hči zelo težko učila in neprestano tarnala z glavobolom. Pač pa je že podvomil pri četrti, ki je postala preveč vesela in lahkoživa ženska, ki je za pijačo storila vse. Kaj je pomagalo, ako je skrival pijačo pred njo, ko je opazil, da se ga preveč navleče? Vse se dobi, če ne za denar pa za čast!

Tudi sinovi daleč niso dosegli očeta. Prva dva sta bila nekam omejena in topa ter sploh nista zmogla nobenega dela, če nista neprestano segala po steklenici. Juriča je bilo kar strah, kaj bo z njima.

»Tema že ne dam grunta,« je ves obupan premišljeval, »saj mi ga zapravita v enem letu!«

Ko so mu opešale moči, se je moral odločiti. Namenil je posestvo najmlajšemu, ki je bil videti še najbolj pameten in tudi pil ni preveč.

»Hvala Bogu,« je dejal Jurič, »eden je pa le mojega kova! Saj pravim: alkohol nima tu prav ničesar vmes!«

Najmlajši sin, očetov naslednik, se je poročil z dobrim in zdravim dekletom. Toda prvi otrok, ki se mu je rodil, je bil — gluhonem.

Tedaj se je zazdelo tudi Juriču, da alkohol le ni tako nedolžen, kakor je on vedno trdil. Zalibog prepozno.

Vzgoja naših otrok bi bila stokrat lažja in idealnejša, ako ne bi posegal nesrečni alkohol vmes, pa bodisi v obliki dedne obremenjenosti, bodisi v neposrednem uživanju. Koliko zla in nesreč, koliko zločinov in bolezní ima svoje korenine ravno v opojnih pijačah! Koliko duševnih revčkov in telesnih pohabljenecv imajo na vesti mnogi starši, ki niso poznali mere v uživanju alkohola! Kdor ljubi svoje otroke, kdor jim želi lepo bodočnost, jim ne bo privoščil tega strupa in bo uporabil vsa sredstva in načine, da se ne navadijo nanj.

Ako znamo izločiti kvarne vplive, kakor so slaba družba, pokvarjeni posli, tu in tam tudi nevredni starši, uživanje opojnih pijač itd., je okolje kmetskega otroka naravnost idealno. Prirodno živi in prirodno raste. Postaja krepak, zdrav in odporen. Versko življenje in pobožni običaji dvigajo njegovega duha, da postaja dober in plemenit in nenavadno bistroumen. Najlepši dokaz za to so naši velmožje, naši učenjaki in vodilne osebnosti ali kakor pravi Gregorčič:

»Kar mož nebesa so poslala,
da večnih nas otmo grobov,
vse mati kmetska je zibala,
iz kmetskih so izšli domov!«

Da, ogromna večina naših voditeljev in učiteljev je rasla ob črnem kruhu in rožnem vencu. To so kmetski sinovi, ki so pred šolo morali še napasti in osnažiti živino, ki so bosopeti orali strnišča in še kot dijaki vozili in trosili gnoj ter klepali kose in se še v poznih letih merili z odličnimi kosci! To so kmetski sinovi in hčere, ki jih ni bilo sram prijeti za vsako kmetsko delo in ga tudi izvršiti in ki so stali in še stoje na čelu naroda kakor zvezde vodnice!

Zato pa, kmetska mati, ki si steber in glavna korenika narodne samobitnosti, ki si živ in neusahljiv vrec naših sil, skrbno pazi, da bodo tvoji otroci živeli in rasti! v božjem strahu, v pokorščini do staršev in vzgojiteljev ter ostali trezni in delavni, ponižni in skromni, a srečni in veseli. Dobro vzgojeni otroci bodo tvoja največja sreča in radost že na tem svetu. Naš narod pa bo v jedru ostal zdrav, silen in lep, lep pri Bogu in pred svetom.

Naši umrli člani

1. Učiteljici Mariji Nartnik v spomin

Že od 23. junija sem pogrešajo v Rožnem dolu, okraj Črnomelj, učiteljico Marijo Nartnikovo. Ljudje in njeni stanovski tovariši(ice) so obupali, da bi jo še kdaj videli med živimi. Učiteljice katoliške akcije pa tudi Slomškova družba, katere članica je bila, so že imeli zanjo sv. mašo.

Marija Nartnikova je bila rojena dne 18. decembra leta 1905 v Kozaršah na Tolminskem. Učiteljske študije je končala v zavodu častitih sester uršulink. Zrelostni izpit je napravila leta 1927 v Sarajevu, usposobljenosti pa v Ljubljani leta 1929. Njena službena pot je bila: Najprej je učila srbohrvaščino pri uršulinkah v Ljubljani, nato je bila na Selih, okraj novomeški, potem v Ribnici, od koder pa je bila premeščena v Dubrave (Vrbaška ban.), od tam je prišla v Loški

potok, iz Loškega potoka v Tribučje in iz Tribuč v Rožni dol, kjer je služila zadnjih 7 let.

Njena službena ocena je od leta 1931. odlična, kar priča, da je službo vršila z vso vestnostjo in marljivostjo in to v šoli in izven šole. Med tem časom se je za žensko izvenšolsko delo še posebej usposobila. Obiskovala je uvodni metodiški tečaj za gospodinjstvo na šoli Vesna v Mariboru. Kjer koli je učila, povsod ji je bila vodnica katoliška pedagogika. Zavedala se je, da je pedagogika religiozna, ali pa je sploh ni! To prepričanje jo je vodilo v šoli in izven šole. V šoli je polagala vedno važnost na katoliško čtivo in je zato širila med mladino Vrtec in Lučko pa tudi druge katoliške revije. Ni se omejila pa samo na šolo, šla je s katoliškimi idejami tudi ven med ljudstvo. Bila je aktivna članica kat. akcije, ki ji je služila s svojim zgledom in delom. Poleg šole enorazrednice, ki zaposluje človeka ves dan, se je vendar žrtvovala tudi tamkajšnji podružnični cerkvi, jo krasila in vabila ljudi k pobožnostim devetih prvih petkov. Pa ne samo to: Kjer koli v kraju so imeli bolnika, ga je obiskovala in po svojih močeh pomagala s svetom in dejanjem. Pa še več! Priskočila jim je denarno na pomoč ter jih podpirala kljub temu, da je morala skrbeti tudi za starše, ki jih je imela pri sebi. Taka je tedaj bila Nartnikova kot slovenska katoliška učiteljica, ki naj ji služijo te skromne vrstice v spomin.

Zofka Vivoda

2. Gosposdična Pavla Krušič

Pod tem imenom jo je poznalo vse naše drago Podgorje. V lepi cerkljanski fari, pod ljubim, zelenim Krvavcem, nisi našel človeka, ki bi ne poznal gosposdične Pavle. Od naivnega prvačka do zrelih mož in žena, vsi, prav vsi so s spoštovanjem izrekli njeno ime.

Sedaj so se zaprle njene oči v večni sen. In ona mirno spi, ona sladko spi in se nič več ne prebudi.

Gosposdična Pavla Krušič je živela sedaj že nekaj let kot upokojena učiteljica v Ljubljani. Njeno prvo učiteljsko mesto je bilo na Koroškem. Sedem let je vzgajala tam mladino. Potem je prišla v Cerklje na Gorenjskem. Tukaj je vodila cerkljanski rod polnih 35 let. 42 let je živela kot vzgojiteljica med mladino. Pa je bila tako navezana s srcem in z dušo na mladi rod, da so se ji potem kot upokojenki vsako leto solzile dobre oči, ko je v začetku šolskega leta gledala, kako peljemo otroke k začetni šolski sv. maši. Pa tudi tedaj, ko so se zaprle za njo vrata šolskih sob, ni mirovala. Neutrudljivo, marljivo kot čebelica je delovala med mladimi dekletimi in vzorno vodila gosposdične tečaje tudi izven cerkljanske fare vse dotlej, ko se je poslovila od teh ponosnih vasi. V beli Ljubljani je sedaj živela, a srce ji je ostalo pri njih, ki jim je dala vse, kar je imela. Vse svoje moči, vso svojo ljubezen, vso neizčrpno dobroto — vse je poklanjala cerkljanski mladini leto za letom. Pa je doraščal ta mladi rod v krepke fante in cvetoča dekleta in v vsaki sili je našel pot v prijazni dom gosposdične Pavle. O, kolikokrat so žuljave roke žena in mož pritisnile na kljuko njenih vrat in nikoli zastoj. Njeno dobro srce je čutilo z vsakim in vsakemu pomagalo.

In sedaj so roke, ki so delile dobrote, trde in mrzle. Oklepajo se Njege, ki je poln ljubezni in modrosti vodil vsa njena pota, usmerjal vse njeno življenje.

Počivaj mirno, gosposdična Pavla! Nešteto ust se bo tam v Cerkljah zganiło v tiho molitev, ko bodo zvedeli, da si se poslovila od nas. Mogoče bo dobra roka prižgala na lepem cerkljanskem pokopališču drobno lučko v tvoj spomin. Tiho bodo polzele solze po izmučenih licih deklet in žena, ko bo prišel do njih glas, da te ni več. Ti pa boš mirno spala na njivi božji, uživala pri Gospodu plačilo in živela v neizbrisnem spominu nas vseh, ki smo te spoštovali in ljubili.

3. Pirc Avgust.

Dne 10. novembra t. l. je bil pogreb našega odličnega tovariša Avgusta Pirca. Z njim smo izgubili zavednega in vzornega člana Slomškove družbe. Bil je v pravem pomenu značaj, kakršnih je malo med nami. Tih, skromen, dobrohoten in bogoljuben. Posnemanja vreden zgled krščanskega učitelja in vzgojitelja! Živel je družini, šoli, poklicu. Vse vzgojiteljske dolžnosti pa je spolnjeval do pičice natančno in vestno. Po končanih šolah je učiteljeval najprej v Skocjanu pri Turjaku približno tri leta. Od tedaj je minilo že 56 let, pa se ga stari Škocijanci še vedno spominjajo. Iz Skocjana je bil na lastno prošnjo premeščen v Borovnico, kjer je služil 17 let za učitelja in 6 let za nadučitelja, skupaj tedaj 23 let. V Borovnici ni vršil samo poklicnih dolžnosti, upravljal je tudi občinske posle, ki mu jih je ljudstvo rado zaupavalo leto za letom. Iz Borovnice je bil premeščen leta 1909. na II. mestno šolo v Ljubljani, kjer je učiteljeval 11 let

v splošno zadovoljnost ljudstva in oblasti, ki mu je večkrat izrekla tudi svojo zahvalo in priznanje. Leta 1920 pa ga je poverjenišтво za uk in bogočastje poklicalo v višji šolski svet, toda že po 3 mesecih ga je ministrstvo prosvete imenovalo za okrajnega šolskega nadzornika v Litiji, od koder je bil pa prav kmalu zopet pozvan k višjemu šolskemu svetu, kjer je ostal do upokojitve, to je do 15. XI. 1924. Skoraj 40 letna je bila njegova službena pot, pa vedno kronana z odličnimi uspehi. Če se pa ozremo še nekoliko v njegovo družinsko življenje, tedaj vidimo očiten božji blagoslov. Poročen je bil s pred leti umrlo Ano iz znane Verbičeve rodbine. Bog jima je dal 4 dekleta, ki so vse v učiteljskem poklicu in zavzemajo odlična mesta. Ana je ravnateljica gimnazije v Bangkoku, država Thailand v južni Aziji. Po misijonskih poročilih ima ta šola, ki jo vodi kot č. sestra Ksaverija, krasne uspehe. Druga, Vera, kot č. sestra Katarina, je profesorica na uršulinski gimnaziji v Ljubljani, izprašana iz matematike in naravoslovja poučuje v splošno zadovoljnost dijakinj in staršev. Tretja, Mara, strokovna učiteljica na pomožni šoli v Ljubljani. Šolski mladini posveča svoje odlične zmožnosti v šoli in izven šole. Četrta, Stana, je učiteljica na Viču — je vzorna v šoli in izven šole. Kot mati številne družine pa je zgledna katoliška žena. Po pravici je bil rajnik Avgust lahko vesel vseh štirih hčerk, ki so si zbrale njegov poklic ter ga vsaka na svojem področju spolnjuje po božji volji. Kakor sam ni delal za slavo sveta, ampak za slavo Boga — tako tudi vse njegove hčerke. Z rajnikom Gustavom Pircem je zgubila Slomškova družba izredno vrlega člana in praktičnega katoličana. Bil je njen dolgoleten član, večleten odbornik in voditelj Podpornega sklada. Čeprav v pokoju, se je le še udeleževal zborovanj in redno plačeval naročnino na Slov. učitelja in članarino. Bil je mož v vsakem pogledu. Bog nam daj še kaj njemu enakih značajev! Njemu pa bodi zemljica lahka! Počivaj v miru, nepozabni nam Gustav!

Š.

Posvetimo se brezmadežnemu Srcu Marijinemu

Splošno znana je že napoved Marijina, ki se je leta 1917 šeskrat prikazala trem pastirčkom v Fátimi na Portugalskem, da bo izbruhnila nova hujša vojska, če ljudje ne bodo nehali žaliti Gospoda Boga. Novo dobo miru in vse z mirom zvezane dobrine pa je obljubila, če se svet posveti njenemu brezmadežnemu Srcu.

Dne 31. oktobra letos je papež Pij XII. kot skupni oče velike krščanske družine, kot namestnik Onega, kateremu je dana vsa oblast v nebesih in na zemlji, posvetil brezmadežnemu Srcu Marijinemu ves svet — tudi nas.

Mi pa se moramo pridružiti tej posvetitvi in jo odkrito ter vdano ponoviti, da bomo tudi sebe osebno in vse naše občestvo posvetili brezmadežnemu Srcu in bomo tako bolj vredni obljub, ki jih je dala usmiljena Mati božja. Da bo naša posvetitev resnična in prava, učinkovita za vse naše zasebno in javno življenje, se moramo primerno temeljito pripraviti, da bodo naše duše sposobne sprejeti velike milosti — sadove te posvetitve.

V ta namen bomo opravili pobožnost peterih prvih sobot od januarja do maja prihodnjega leta, ob koncu šmarnic pa, 30. maja, se bodo vse župnije in vsa škofija posvetile brezmadežnemu Srcu Marijinemu. Pobožnost prvih sobot bomo združili z dosedanjo pobožnostjo prvih petkov. Ni treba drugega kakor da še v soboto po prvem petku prejmemo sv. obhajilo, molimo en del rožnega venca in tako četrť ure razmišljamo skrivnosti rožnega venca. Vse pa v namenu, da zadostimo Mariji za grdenje in kletve, s katerimi se tudi med nami nehvaležno žali.

Vsa podrobnejša navodila bodo sledila v cerkvenih oznanilih in deloma v tisku.

Vse drage vernike ljubljanske škofije pozivam in prosim, da se udeležujejo pobožnosti peterih prvih sobot, da se tako duhovno dobro pripravimo za skupno posvetitev brezmadežnemu Srcu Marijinemu v trdnem upanju, da bo po Marijini priprošnji Bog izpolnil, kar je Marija obljubila, namreč da se bo spreobrnil veliki narod, ki trpi pod jarmom brezboštva, in da bo svetu podeljena doba miru — če bomo mi resno in dosledno storili, kar je pogoj za to: da se spreobrnemo in nehamo Gospoda Boga žaliti.

Ljubljana, 5. decembra 1942.

† Gregorij Rožman, škof ljubljanski.

Meško Ksaver, Mladim srcem. Kdo ne pozna Meškovih mladinskih zbirk, ki so izhajale pri Mohorjevi družbi pod naslovom Mladim srcem? Ze zdavnaj so pošli trije zvezki, ki so pustili v spominu vsakogar, ki jih je bral, najlepši vtis. Pred dvema letoma pa je Meško nekaj svojih starejših, pa tudi novih mladinskih spisov zbral v IV. zvezku svoje zbirke pod naslovom Mladim srcem. Meškove knjige niso niti pravljice niti pripovedke, temveč so črtice ter meditacije popolnoma v slogu Meškovem. Največja je povestica *Na gori*, ki predvsem opisuje zasneženo pot matere skozi gozdove, pri čemer bo otrokom zastajal dih od groze, strahu in sočutja do uboge mamiče. Najboljša črtica iz otroškega življenja pa je *Tatič*, ki je zares dobra psihološka črtica mladostnega tatiča ter bo tudi vzgojno najbolj vplivala. Kakor prejšnje je tudi IV. zvezek zanimivo ilustriral Saša Santel. Od 9. leta dalje.

Mihaelis Karin, Bibi. Prevedla Marija Kmetova. Bibi je majhna deklica, dolgih nog, modrih oči in pšeničnih las. Zelo navihana, vendar pa nič pokvarjena in hudobna. Danska pisateljica Michaelis nam jo je opisala tako živo in nazorno, da jo kar vidimo pred seboj. Knjiga uživa svetovni sloves in je prevedena že skoraj na vse evropske jezike. Od 10. leta dalje.

Milčinski Fran, Suha roba. Zbirka ribniških zgodb, povedanih v šaljivem jeziku Milčinskega in njegovem slogu. Knjiga je vseč zlasti odraslim, ki si žele nekoliko razvedrila, pa tudi odrasli otroci jo radi berejo. Od 10. leta dalje.

Milčinski Fran, Zgodbe kraljeviča Marka. Zbirka pravljic iz življenja slavnega srbskega junaka kraljeviča Marka. Prirejene so izvečine po narodnih pesmih o tem legendarnem junaku. Od 10. leta dalje.

Milčinski Fran, Tolovaj Mataj. Zbirka ima naslov po prvi pravljici v knjigi. Vse pravljice so prirejene izvečine po slovenskih narodnih pesmih ali po motivih slovenskih narodnih pravljic, povedane pa so na svojski način in v svojskem jeziku, kakor ga je pisal Milčinski. Od 8. leta dalje.

Milčinski Fran, Pravljičice. Za to knjigo velja isto kot za zgornjo.

Milčinski Fran, Ptički brez gnezda. Ena najbolj vzgojnih socialnih povesti v slovenski književnosti. Zanimivo, deloma šegavo pripoveduje o žalostni vzgoji treh dečkov, ki doraščajo v žalostnih družinskih razmerah in si zato sami iščejo boljše usode v svetu. Knjigo bi morali brati vsi starši, ki imajo nalogo vzgajati otroke. Pa tudi mladina bo knjigo rada brala, ker je pisana napeto in vseskozi zanimivo. Knjiga je izšla že v drugi izdaji pri Mohorjevi družbi. Od 12. leta dalje.

Milčinski Fran, Trdoglav in Marjetica. Povest spisana po znani slovenski narodni pravljici, ki jo je posebej razkošno in lepo ilustrirala Marija Vogelnikova in ji dajo prav te ilustracije največjo ceno in odliko. Od 6. leta dalje.

Milkovič Adam, Barake. Socialna povest iz življenja v barakah opisuje temne strani iz življenja revnih predmestnih otrok. Osnovna poteza v povesti je nekaj temačnega, žalostnega, zaradi tega je knjižica za otroke precej težka. Jezik in slog nista najboljša. Od 10. leta dalje.

Milkovič Adam, Pravljičice iz gozda. Zbirka pravljic iz življenja v gozdu. Od 9. leta dalje.

Milkovič Adam, Potepuhi. Zivalska povest, ki je pisana vseskozi zanimivo in zelo pristrčno. Otroci jo bodo gotovo z veseljem brali. Jezik je dober. Od 8. leta dalje.

Milkovič Adam, Šepavi petelin. Zgodba petelinčka Tinčka in njegov razvoj. Z domačega dvorišča so ga odnesli v mesto, da bi ga spekli, pa je ušel in se preko številnih zaprek vrnil na domače dvorišče, kjer je postal gospodar. Zivalska povest, ki jo bodo otroci radi brali, pisana je zanimivo, tudi jezik je dober. Od 8. leta dalje.

Milkovič Adam, **Trinajst najlepših pripovedk**. Naslov sam pove vsebino knjige. Jezik je dober. Od 8. leta dalje.

Milkovič Adam, **Medvedek Markec**. Najboljše Milkovičevo delo. Povestica opisuje, kako je medvedek Markec ušel ciganom in njegove doživljaje v gozdu. Pisana je zelo pristržno in zanimivo in bo vedno našla med otroki številne prijatelje. Jezik je lep. Od 8. leta dalje.

Milkovič Adam, **Medveda Markca pot domov**. Nadaljevanje zgornje povesti, ki opisuje, kako se je medved Markec slednjič vrnil v kočevske gozdove. Povest nikakor ne dosega prve knjige niti po zgradbi dejanja, niti v jezikovnem oziru. Od 8. leta dalje.

Mukerđi Dhan Gopal, **Mladost v džungli**. Prevedel J. Vidmar. Slavna povest, ki je bila prevedena že skoraj na vse evropske jezike. Opisuje življenje dečka, ki je zrasel v džungli in se je tam med živalmi naučil poguma, spretnosti in preudarnosti ter pravičnosti. Med dečki vseh narodov ima knjiga navdušene prijatelje. Prevod je dober. Od 10. leta dalje.

Nansen Fritjof, **V noči in ledu**. Zanimivo pisan odlomek iz potovanja slavnega raziskovalca. Poučno in vzgojno. Od 10. leta dalje.

Niklič Ančka, **Pravlјice o Gralu**. Osnovni motiv je vzet iz tujega slovstva — nemškega in francoskega — in je našemu čustvovanju tuj. Zato se mladina za knjigo ne more ogreti. Od 12. leta dalje.

Ogrinc, **Vojnimir**. Znana povest našega pisatelja iz prve krščanske dobe. Knjiga je še vedno zanimiva, kar spričuje dejstvo, da je izšla zadnje čase v novi izdaji. Od 10. leta dalje.

Parapat Janez, **Robinzon starši**. Njegove vožnje in čudovite dogodbe. Prvotna slovenska izdaja te svetovno znane knjige. Izšla je že v 4. izdaji. Od 10. leta dalje.

Podlipnik, **Jelarjevi čuvaji**. Jelarjevi čuvaji, to so njegovi psi. Knjiga opisuje zgodbe in dogodivščine Jelarjevega sina s svojimi zvestimi prijatelji. Knjiga lepo navaja otroke, da z živalmi lepo ravna in ima zato veliko vzgojno vrednost, ne glede na to, da je zanimivo pisana. Jezik in slog dober. Od 8. leta dalje.

Potokar, **Pirhi**. Zbirka izmed najlepših pravljic in povesti iz bogate bolgarske mladinske literature. Jezik je lep. Za mladino od 8. leta dalje.

Pečjak Rudolf, **Japonske pravljice**. Zbirka podaja lep izbor pravljic iz japonske literature, vendar pa so prevedene tako lepo, da se v njih ne čuti tuj izvor. Zato pomeni knjiga pozitiven doprinos k slovenski mladinski literaturi. Jezik je lep, slog dober. Za mladino od 8. leta dalje.

Pečjak Rudolf, **Rokec**. Povest izza časa slovenskih puntov. Povest opisuje trdo in neusmiljeno ravnanje bogatega graščaka s svojimi kmeti in upor, ki ga to ravnanje rodi v srcu malega dečka Rokca, ki se ne ustraši nobenih nevarnosti in žrtev, da bi rešil svojega očeta. Zato mora tudi sam skusiti vso trdosrčno maščevalnost svojega gospodarja. Povest dalje opisuje začetek in potek kmečkih puntov, vse to pa v lepi, doslej pri nas neznani obliki. Vso knjigo preveva globoka verska miselnost, delo je zelo vzgojno. Pisano je zanimivo, jezik je lep, slog svojski. Od 10. leta dalje.

Pirnat Viktor, **Kresna noč na Kukovi gori**. Pirnat je poznavalec dolenske folklore in romantične zgodovine dolenskih krajev in je s svojo povestjo zajel na široko dolensko basniško in pravljico gradivo. Kukova gora so Gorjanci. Knjiga ima svojo vzgojno vrednost z vidika naše folklorne in bo prav prišla kot domače čtivo ob poučevanju naše zemlje. Jezik ni najboljši. Od 8. leta dalje.

Pengov Fran, **Jurček Kozamurček, mravski car**. Po Bertelliju in drugih prirejeno za slovensko mladino. Naš znani prirodopisec nam je s tem delom priredil zanimivo, živahno pisano živalsko povest, ki jo bodo vedno radi in s pridom brali stari in mladi. Jezik in slog dober. Od 8. leta dalje.

Plestenjak Janez, **Bajtarska kri**. Plestenjak nam je s to knjigo dal zares dobro mladinsko povest. Reven pa nadarjen deček iz loških hribov preмага vse težave, da končno le doseže svoj življenjski poklic. Glavna misel povesti je materina ljubezen: velika ljubezen matere, ki je zmožna vseh žrtev za srečo svojega otroka in ljubezen otroka do matere, ki mu pomaga, da v življenjskem boju, ki ga mora okušati že kot mal otrok, ne omaga. Jezik je klen, gradnja in slog povesti dober. Za mladino od devetega leta dalje.

Puškin, **Pravljica o carju Saltanu**. Puškin je svetovno znan ruski pisatelj. S tem delom smo dobili tudi v slovenski mladinski literaturi lepo delo tega pisatelja. Za mladino od 10. leta dalje.

Rape Andrej, **Dane**. Dobra vzgojna povest za mladino. Jezik in slog dober. Od 9. leta dalje.

Rehar Radivoj, **Potovanje po zvezdi večernici**. Knjiga je pisana v obliki stripa in pripoveduje, kako sta dva otroka sprožila vsemirsko raketo in prišla na zvezdo večernico. Opis njihovih čudovitih dogodivščin na njej. Delo je zanimivo in zabavno, pa hkrati tudi poučno. Od 8. leta dalje.

Rehar Radivoj, **Vijolica Vera**. Pravljična povest iz življenja drobne vijolice. Od 6. leta dalje.

Ribičič Josip, **Kokošji rod**. — **Miškolin**. — **Miklavževa noč**. — **Mihec in Jakec**. — **Čurimurčki**. — **Nana, mala opica**. — **Tinkin zajček**. — **Pisane lutke**. — **Upornice**. — Ribičič spada med redke slovenske mladinske pisatelje, ki znajo lepo pisati tudi za naše najmlajše. Vse zgoraj naštetih knjige spadajo med to vrsto slovenske mladinske literature. Izvečine so vsa dela bogato ilustrirana. Mladina jih vedno rada prebira. Jezik je lep, preprost, kakršnega edinega razume najmlajši rod. Od 6. leta dalje.

Riha V. - Fr. Bradáč, **Palček**. Nova povest o palčku in njegovih dogodivščinah. Te povesti o palčkih mladina vedno rada bere, pa je tudi te knjige vesela. — Od 6. leta dalje.

Riha, **Povest o svatbi kralja Jana**. Prevedel Karel Pribil. Zanimivo delo, prevedeno iz češčine. Jezik je dober. Za mladino od 7. leta dalje.

Roš Fran, **Dija**. Živalska povest o medvedku Diji, namenjena našim najmlajšim. Jezik je ponekod pomanjkljiv. Od 6. leta dalje.

Roš Fran, **Medvedek Rjavček**. Živalska povest. Od 6. leta dalje.

Roš Fran, **Juretovo potovanje in še kaj**. Več drobnih dogodbic. Nekatere imajo socialen poudarek. Jezik in slog izvečine dober. Od 8. leta dalje.

Rožencvet, **Pravljice**. — **Pravljice za lahkomišelnih ljudi**. — **Leteče copate**. — Rožencvetove pravljice so klasične, bi skoraj lahko rekli. Niso dolgočasne, ne pisane po starih vižah, ampak obravnavajo izvečine povsem nove, sodobne motive, zato pomenijo v slovenski mladinski literaturi bogat prispevek. Jezik je sočen, lep, izbran. Za mladino od 8. leta dalje.

Ruskin Joh, **Kralj zlate reke**. Prevedel Ljudevit Furlani. — **Pravljica o treh bratih**, izmed katerih sta bila dva zlobna, tretji pa dober. Kačor vse pravljice te vrste, tudi ta opisuje, kako sta bila hudobna brata kaznovana, dobri pa poplačan. Jezik že nekoliko zastarel. Od 8. leta dalje.

Salten, **Bambek**. Prevedel Lavrič Vinko. Živalska zgodba o srnah. Zgodba je zanimiva in vseskozi napeta. Prevod je dober. Od 8. leta dalje.

Scott Gabrijel, **Mala trojka**. Prevedel Ivan Vouk, ilustriral Milko Bambič. Trije kratkohladni navihanci so junaki velikih prigod, ki jih doživljajo na domačem dvorišču, sosedovem skednju, na pašniku ali v gozdu. Knjige bo vesel odrasli in otrok. Od 8. leta dalje.

Scoville S., **V samotah pražozda**. Prevedel Pavel Holeček. Doživljaji dveh dečkov v velikanskih ameriškanskih gozdovih. Povest bo posebno zajela dečke, ki žele

napetih pustolovskih doživljajev. Vendar ima knjiga svojo veliko vzgojno vrednost in jo je priporočati v nabavo sleherni šolarski knjižnici. Prevod je dober. Od 10. leta dalje.

Seoville, Za Inkovim smaragd. Prevedel Holeček Pavel. Okoli bajnih zakladov Inkov v južnoameriški državi Peru je nastala že cela literatura in pisatelji pustolovskih romanov in povesti vseh narodov se poslužujejo te snovi v svojih delih. Tudi pričujoča knjiga obravnava ta predmet, vendar v obliki in na način, da je knjiga dobro in napeto branje za mladino. S pridom ji bo nadomeščala raznovrsten kič, za katerim sicer odrasli dečki tako radi segajo, če nimajo dobrega tovrstnega čtiva. Prevod je dober. Od 10. leta dalje.

Senica Josip, Oglarjev sin. Zbirka kratkih povesti iz vsakdanjega življenja; brez posebne literarne vrednosti. Jezik ni najboljši. Od 8. leta dalje.

Thompson Seton E., Tita lisica. Prevedel Pavel Holeček. Dobra in zanimivo pisana živalska povest. Od 10. leta dalje.

Thompson Seton E., Rolf gozdovnik. Prevedel Peter Donat. Opis življenja gozdovnikov-skavtov. Spisana je bila v angleškem izvirniku, pa je prevedena že na jezike vseh narodov, kjer se je razvil skavtizem. Za dečke od 12. leta dalje.

Sever Sonja, Čevljarček Palček. — Pravljice. — Čudežni zaliv. — Sonja Sever je pisateljica, ki je v zadnjih letih spisala vrsto pravljič za slovensko mladino. Pisateljica ima močan in bogat pravljični talent, manjka pa ji temeljito poznanje slovenskega jezika, zato je jezik pomanjkljiv. Od 6. leta dalje.

Književne vesti

Verouk I. Knjižne novosti na šolskem poprišču zanimljejo vsakogar, ki ima ali je imel s šolo in z vzgojo mladine kaj opravka. Zadnji mesec smo bili veselo presenečeni, ko smo dobili na vpogled novo veroučno učno knjigo, učbenik za prvi razred srednjih in meščanskih šol.

Morda bi kdo od daleč sodeč hotel uporabiti stari izrek: »Nil novi sub sole«. Je res! Če ima ta rečenica pravico uvaževanja kjer koli, jo ima brez dvoma pri nauku in resnicah, ki so vekotrajne in nespremenljive, ker božje. Toda tudi pri verskem pouku govorimo in moramo govoriti ter se prizadevati za napredek, ki pa ne zadeva jedra, marveč obliko, učbo, jezik, spretno uporabo učil, pojasnil, poučitev, zgledov, primerov, predvsem še modrih navodil za dejavno življenje. Skrb za spopolnitev v teh pravicah skuša mladini verouk prikupiti, kajti za kar se mlad človek vname, to bo vzljubil, branil, čuval; tega se bo držal tudi v poznejših letih.

To pot spopolnjevanja so nastopili tudi srednješolski katehete: Ambrožič Franc, Oražem Janez, Pavlin Jernej, ki so sestavili novo knjigo verouka za 1. razred srednjih in mešč. šol. Držeč se priznanega pravila: »ut veritas pateat, placeat, moveat« (resnica naj bo jasna, naj bo podana tako, da mika in da človeka tudi zgrabi za srce) — so omenjeni profesorji podali najvažnejše razodete resnice ter božje in cerkvene zapovedi v obliki berilnih sestavkov in učnih edinic. Kako? Vsaka učna enota začinja s

podajanjem iz Sv. pisma ali s primernim zgledom in z razlago. Vse to se kratko ponovi z odgovori učencev na vprašanja, ki sledi v drobnem tisku. Nato je v mastnem tisku dodan spominski stavek, da se ga gojenci zapomnijo dobesedno. Zatem pridejo navodila za življenje v ležečem stavku. Učno edinico zaključuje liturgična ali druga primerna molitev.

Že ta razvrstitev snovi kaže, koliko živahnosti je spravljene v vsako enoto. Katehetu je delo olajšano, učencem pa še bolj. Obenem je pa vsak sestavek tako mikavno vloženo, vsebinsko tako bogat in pester, da človeka kar vabi. Kdor koli bo knjigo v roke vzel, jo bo rad prebiral ali pa uporabljal tudi kot duhovno berivo kot pomoček za premišljevanje.

Priznati moramo, da je ta učba prav posrečena in kaže velik napredek v načinu poučevanja verskih resnic. Mogla bi sicer koga motiti misel na prejšnji sistematični Katekizem v vprašanjih in odgovorih, ki ima gotovo tudi svoje prednosti. Toda če se po novi, mikavni, vabljivi, živahni in praktični metodi dosežejo boljši uspehi za življenje in se tudi dobo — pa laglje, hitreje in brez posebnega truda, moramo priznati in sprejeti napredek in ga ne odkloniti.

Knjiga »Verouk« I. ima 20 učnih enot o resnicah in prav toliko o zapovedih božjih in cerkvenih. V prvem delu pa ima pod naslovom »Za vsak čas« poleg potrebnih molitev tudi točno in jedr-

nato navodilo, kako se človek koristno in pravilno udeležuje svete maše in kako dobro prejema zakramenta sv. pokore in sv. Reš. Telesa.

Na ta način je knjiga spopolnjena in ustreza tudi kot učbenik sam zase, dasi je podrobneje obdelanih le dvoje poglavij celotnega Katekizma.

Cena je v pogledu na težke čase kar moči nizka — samo 14 lir. V rednih razmerah bo mogoče tudi zunanjo opremo spopolniti in dodati kako mikavno poočitovanje v slikah. A. Cadež.

F. S. Finžgar: Zbrani spisi XI. zvezek. Založila Nova založba v Ljubljani. 1942. Cena broš. 34.— lir, polplatno 42.— lir, platno 45.— lir.

Novi zvezek zbranih spisov je pisatelj označil s skupnim naslovom Črtice. V teh črticah je zbral svoje krajše spise od dozorevajoče mladosti do zadnjih modrih let ter jih uredil v lepo zaokroženo celoto. Tako se od različnih strani odkriva pred nami podoba slovenskega življenja v zadnjih štiridesetih letih, kmečkega in mestnega, kakor ga je pisatelj gledal in spremljal s svojimi mislimi in čustvi. Bralec bo takoj spoznal, kako posebno v prvem delu (»Znanci s poti«) stopa pred nas pisatelj sam in z lirično struno spremlja spomine svojega lastnega življenja, se pogovarja s svojimi znanci in prijatelji ter z mladostnim idealizmom zmaguje nad težavami, ki jih prinaša svet. Sredi »Znan-

cev s poti« stoji on sam, duhovnik, tehta svet z večnimi merili ter išče poti iz bojev in zablod življenja. Ni slučajno, da ga srce popelje na grob Frančiška Lampeta, tistega, ki si je najbolj želel pisatelja-duhovnika, ljudskega vodnika s peresom v roki. Selskega župnika velika noč in mnoge krajše lirске slike so posebno značilne za to, kako sta se pri Finžgarju duhovnik in pisatelj strnila v enem in istem hotenju: da ohranita, dvigneta narod ter ga privedeta k sreči. Prav iz tega hotenja se je razvil Finžgarjev edinstveni realizem, ki včasih z mehko, obzirno dobroto, včasih pa z odločno roko odgrinja podobe družinskega, družabnega in narodnega življenja; take podobe v tej knjigi so Pomlad pod oknom, Služkinja, Sibirija itd. Ob teh podobah začutimo posebno moč pisateljeve socialnosti; on ne pozna samo odpora in obtožbe, ampak hoče biti tudi učitelj in dejanski pomočnik, ko blaži in vzgaja. Tako se nekateri spisi (Tale naš Jaka, Kovač popotnik, Za prazen nič), kjer ljudski zdravnik naglo stopa pred leposlovcem, a pisateljeva krepka beseda in močna prirodnost se zaradi tega tem vidneje uveljavljata in zmagujeta nad tendenčnostjo. V tem zvezku pa je mogoče od nove strani opazovati tudi Finžgarjev umetniški razvoj, kako se odmika od literarnosti v prirodnost, od zunanje lepote v bistvenost, od širine v kratkost in jedrnatost. Tako se Finžgarjevo celotno delo z novim zvezkom zelo značilno dopolnjuje in v marsičem tudi pogloblja.

A. Z.

Slike iz učiteljskega življenja

VI.

Nova metoda

(Povzetek iz Detelove satire, Dom in svet iz leta 1917 in Grafenauerjeve čitanke IV. del.)

Po običajni učiteljski konferenci in skupnem obedu je obsedelo še nekaj učiteljev. Reševali so lepe konferenčne nauke, vsak s svojega stališča. Brezpogojno navdušen zanje je bil samo učitelj Strnad iz enorazrednice v Malčah. Trdil je, da ni lepšega stanu kot je učiteljski, da ima učence, da si boljših ne more želeti, da mora biti učitelj idealist i. t. d. Drugi učitelji so ga vlekli po svoje. Gaber izpod Kraja mu je svetoval, naj stavi na prihodnji konferenci predlog za znižanje plač in za zvišanje dela, češ da se bo s tem zelo prikupil nadrejeni mu oblasti. Kos iz Peč je bil mnenja, da so si otroci po kmetih zelo podobni in da ni šole v okraju, kjer bi bili sami angelčki.

Kmalu so se bili naveličali lepih naukov mladega tovariša, plačali in odšli. Strnad je šel sam proti domu. Med potjo si je mislil, da sedaj drugi zabavljajo čezenj. Tolažil se je, da so vsi, ki se ne strinjajo z njim pač še iz stare šole, ki modernega dušeslovja poznala še ni.

Dalje mu je med potjo rojila po glavi nekaka profilaksna vzgojna metoda, ki da je vsekakor boljša kot vzgoja sama. Misel se mu je zdela tako velika in nova, da jo je vredno skrivati pred drugimi. Takoj po končanih počitnicah jo bo preizkusil. V slučaju, da se mu obnese, jo bo objavil. Pri tem so ga obdajale prijetne misli po večrazrednih šolah, da, celo na to je mislil, da odhajajo v začasni in večni pokoj tudi nadzorniki. Pričela se je šola. Težko jo je že pričakoval. Z vsó dušo se je oprijel nove ideje. Uresničeval jo je v ustnem in pismenem pouku. Povsod naj se pokažejo vidni uspehi. V najvišjem oddelku je genljivo opisoval, kako lepo in modro je na tem božjem svetu vse urejeno, da imajo starši otroke in otroci starše, kako ptičice ljubeznivo skrbe za svoje mladiče in kaj šele ljudje! Koliko noči prečuje skrbna mati ob postelji svojega bolnega otroka, kako se trudi skrbni oče od zore do mraka. Ob koncu so povzeli, da to, kar je lepo in dobro, imenujemo vrline ali dobre lastnosti, in vse, kar nasprotuje temu, pa označujemo za slabosti ali napake. Vi otroci pa najbolj poznate vrline in napake svojih staršev in učiteljev, mi učitelji in starši poznamo pa vaše. Naša prva šolska naloga naj se glasi: Moji starši. Da je v takih nalogah mnogo hinavščine, je razumljivo. Hostnikov Pavel pa je le pisal odkritosrčno: »Vrline mojega očeta so štiri krave, trije konji, par volov, dve mački in največji pes v vasi, posebnosti pa so včasih čudne, mati jim pravijo pijana muha; jaz sem tudi enkrat tako rekel, pa sem bil tepen brez pravega vzroka, ne da bi bil vedel zakaj.«

Učitelju Strnadu je bila naloga tako všeč, da je Pavla vpricho učencev pohvalil, kar pa je bilo zanj usodno. Oče je zvedel, da in zakaj je bil sin v šoli pohvaljen. Najprej je mati natepla sina Pavla, z učiteljem pa je obračunal Hostnik. Pritožil se je na okrajni šolski svet, poudarjajoč, da trpi ob takih nalogah ugled vseh očetov. »Če bi nam možem, je dejal, kak norec ukazal, da naj opišemo naša oblastva, našo vlado, nje vrline in slabosti, ali nas ne bodo vseh zaprli in pobesili? A najprej bi morali tistega, ki hujska ljudi proti oblastnikom.«

Višja šolska oblast se je postavila na Hostnikovo stališče. Strnad je bil premeščen.

== Ljudska tiskarna v Ljubljani

Najmoderneje urejen grafični zavod
Kamnotisk — Offsettisk — Bakrotisk — Klišarna
Kvalitativni izdelki v tiskarni in **knjigoveznici**

== Ljudska knjigarna v Ljubljani

Založba šolskih in drugih knjig
Zaloga domačega in tujezemskega dobrega tiska

Podružnica „Ničman“ v Ljubljani: Bogata zaloga devocijonalij, knjig, šolskih in pisarniških stvari

Hranilnica Ljubljanske pokrajine

**Ljubljana — Kočevje
Maribor — Celje**

Vloge obrestuje po najvišji obrestni meri — **Cenena posojila** daje na redno odplačevanje

Za njene vloge jamči Ljubljanska pokrajina

Mestna hranilnica ljubljska

je največji slovenski pupilarnovarni denarni zavod

Dovoljuje posojila na menice in vknjižbe
Za vse vloge in obveze hranilnice jamči

Mestna občina ljubljanska